

Embannet gant Skoazell
Kuzul Departamant Penn ar Bed
Kuzul Rannvro Breizh

© Keit Vimp Bev – Paskal Hervio
Skeudennoù : Nathalie Almange
Kempennet gant Mich Beyer
© Tous droits réservés – Pep gwir miret strizh
ISBN 978-2-86824-328-7
ISSN : 2552-3546

Paskal Hervio

**Texüe,
Tasmant
kastell Brest**

2019

Fili, d'ar 17 a viz Mae 1925, da 9 eur vintin.

Ar Sul zo. N'eus ket a Sul, avat, evit ur c'hazetenner yaouank evel don-me ! Bemdez, pe aliesoc'h eget bemdez zoken, e rankan skrivañ pennadoù evit va c'hazetenn : an TZD, an Ti-Zef Digabestr, houmañ kazetenn lennetañ Brest, na petra ! Bloaz a zo abaoe m'emaon o labourat er gêr vras-mañ. E straed Siam emañ o chom, e kreiz-kêr, ha nepell ouzh burevioù an TZD. E-keñver ar prefeti-mor emañ va ranndi, a-us da stal un dogerez. Ur ranndi bihan evidon va-unan, er pevare estaj, dindan an doenn...

Er mintin-mañ, skoulmet ganin va c'hravatenenn ouzh va roched-Sul, ha digoret ar prenestr da lakaat heol an nevezamzer da aloubiñ va zamm lojeiz... eo cholori o tont eus ar straed a aloub va c'hambr ! Daoust ha peseurt youc'hadegoù a glevan o tasseniñ a estaj da estaj hag a straed da straed ?

– Un tasmant ! Un tasmant a zo er c'hastell !

Ha klevet mat 'm eus ? Oc'h astenn va gouzoug a-rez aspled ar pondalez-diavaez e welan Brestiz a-niver o tiskenn hardizh gant straed Siam... An holl valeerien en o dilhad-Sul o vont dreist riblennoù re strizh ar straed davet “an tasmant”.

Opopop ! Ret eo din reiñ bec'h d'am botoù !

Div vunutenn diwezhatoc'h e skoan war-zu straed ar Morlu en ur voutonañ va c'habig. Erruet e-tal ar poull-dour e-kreizig-kreiz liorzha plasenn ar C'hastell e splujan en ur mor a bourmenerien deuet da guriuzennañ. O vezañ ma 'z on bras e arvestan ouzh ficherezh an engroeziad tud, koefoù Landerne, togoù plouz Jean-Bart ar merc'hed yaouank, togoù plumachennet ha disheolieroù ar bourc'hizezed cheuc'h, kasketennoù, beredoù ha togoù du ar baotred, lifreoù, abidoù glas, galoñsoù, stolikennoù-skoaz... Souezh, aon pe enkreiz a wisk an dremmoù. Bugaligoù zo o c'harmin. Evidon, peadra da gontañ e-barzh embannadenn gentañ an Ti-Zef Digabestr...

Dirak delwenn Armant Rousseau e verzan ur vandennad toupennoù ruz e riboul, o vrabañsal, o c'hoarzhin gros hag o trevezañ estlammadennoù ar maouezed badaouet. Feuket ar vourc'hizien, evel-just ! Er Sul-mañ n'eo ket ar sioulder a ren dirak ar c'hastell, avat !

– Harz d'an tasmant !

- A belec’h e teu an tasmant, Tadig ? a vlej ur mous.
- Me a lavar ez eo un tasmant deuet eus donderioù an toulloù-bac’h, eme ur martolod kozh o frapañ war e gorn-butun.
- Da ’m soñj ez eo ul laer kentoc’h, a respont ur micherour, ur gasketenn war e benn...
- Harz d’al laer !

E-kerzh neuze e verzan “anezhi”. Anezhi : ur goantenn yaouank o tifoupañ eus va hunvreoù kaerañ. A oad ganin, sur, melegan evel an heol, mousc’hoarzhus ha lirzhin evel an heol, disteñget ha mistr evel an heol ! N’on ket evit distagañ va sell diouti...

Laer !... Tasmant !... Emañ an daou c’her o stlakañ er mor a dud, o kemmeskañ an eil gant egile hag oc’h en em bilat.

Un tasmant !... Ul laer !... a glevan. Un heol !... Un heol !... a soñjan dirak ar fulenn. Tostaat a ran ouzh ar vaouez yaouank :

- Ha deoc’h, Dimezell, petra eo ho soñj ? a laoskan.
- Re gurius oc’h-c’hwî, aotrou Fili ! emezi, bravik.

Ar plac’h dianav-mañ a oar piv on ! Direspont e choman... Piv eo honnezh ’ta ? Hag e anavezomp an eil egile ? Ne soñj ket din ! Nag evit-se, me paotr an dremmoù... Oc’h ober lagadig emañ-hi

bremañ. Me, abafet da-vat dirazi, a glask ober ur mousc'hoarzh karantezus outi, diadres ma vezan a-wechoù... Met setu amañ ur mor a Vrestiz e breskenn o tiruilhañ warnomp. Bount ha poulz spontus a zo. Ha me, sammet gant an engroez war-zu ar c'hastell. Bez' e rankan kas ar from diwar va zro, ha leuskel va heol da vont diwar wel, siwazh... “Bihan tout eo Brest evit ar re a vag karantez an eil ouzh egile”, a soñjan.

Va labour fri-furch 'm eus d'ober ! Abalamour da se en em silan war ar pont dreist an douflez, ha betek kael ar c'hastell a sko war porzh pavezet Kazarn Baradoz. Serr-kloz eo ar porrastell. O sellet dre ar barrinier e welan tri den er porzh. Aze ez eus goulennataet garv ur paourkaezh gward gant ur brigader ha mirour mirdi ar c'hastell, an Ao. Bergamot. Anavezout diwar ur gwel a ran ar gward, Pêr Rousselet eo. Hennezh a oa bet un haroz er fozioù-difenn e-pad ar brezel bras. Sevel va skouarn a ran :

– Gwelet 'm eus anezhañ en dourell evel ma welan ac'hanoc'h...

– Lavarit din, Rousselet... N'ho poa ket evet ur banne a re ? a c'houlenn an Ao. Bergamot.

– Alato ! C'hwi a oar mat, aotrou mirour, on-me ur paotr sirius... a asur Pêr Rousselet.

– Un hunvre ho peus bet, eme ar brigader...

– O ! N'em eus ket, alato, aotrou Drouglazhet ! Dihun-kaer e oan, mestr d'am c'horf ha d'am

spered ! Soudard on bet, me, ha kaeroc'h zo pa vezen dindan ar pothouarnioù, du-hont, e Verdun, n'em beze tamm from ebet ! Tamm from ebet ! Arsa, pa zeu da soñj din er boud 'm boa gwelet en noz-mañ er mirdi e red ur skrijadenn penn-da-benn va izili . Spouronus e oa ar boud-se !

– Da bed eur ho poa gwelet ho meni tasmant ?

– Da un eur noz, aotrou mirour, a respont ar gward krenn-ha-krak. Edon oc'h ober va zro-c'hed en dourell pa verzis an tasmant e chapel Anna Vreizh, ul liñsel zu en-dro dezhañ. En e sav edo dirak delwenn vaen ar soudard marv ledet war e vez. Gouzout a rit, aotrou Bergamot : an hini a zo ur c'hleze gantañ en e zorn kleiz...

– N'eus bez ebet en dourell, Rousselet ! Un delwenn-led eo, ha netra ken... Hini an Aotrou Texüe eo. Ha neuze ? Petra ho poa graet ?

– Astenn a ris va c'hleuzeur dre eoul etrezek an tasmant. “Piv zo amañ ?”, a huchis. Lammat ha dilammat a reas kerkent, ha skampañ kuit eus sklêrijenn va c'hleuzeur. Ha me d'ar red war e lerc'h en dourell, evel-just... Tasmant ebet ken ! E c'heller krediñ e oa nijet kuit a-dreuz ar voger ! Gwir-Bater eo ! Va gouzoug war ar pilgos ma n'eo ket gwir, aotrou Bergamot !

Setu skoet from er mirour hag er brigader gant Pêr Rousselet.

– Biskoazh kemend-all ! Ez an diouzhtu da c'her-vel ar polis, a ziskleir an Ao. Bergamot...

– Mar plij ganeoc’h, aotrou mirour, a droc’h ar brigader Drouglazhet. Laoskit ac’hanon da zirouestlañ an afer-mañ. Va micher eo, hag un den a enor on !

– Re wir eo... eme ar mirour.

– Neuze e c’houlenner ganeoc’h an aotre da chom kuzh er chapel fenoz, ha ma tichañs d’an istrogell-se dont en-dro... e rin e stal dezhañ !

– Mat ! a asant ar mirour. C’hwil eo, brigader, a vo gward ar mirdi e-pad an noz o tont.

– Trugarez, aotrou Bergamot !

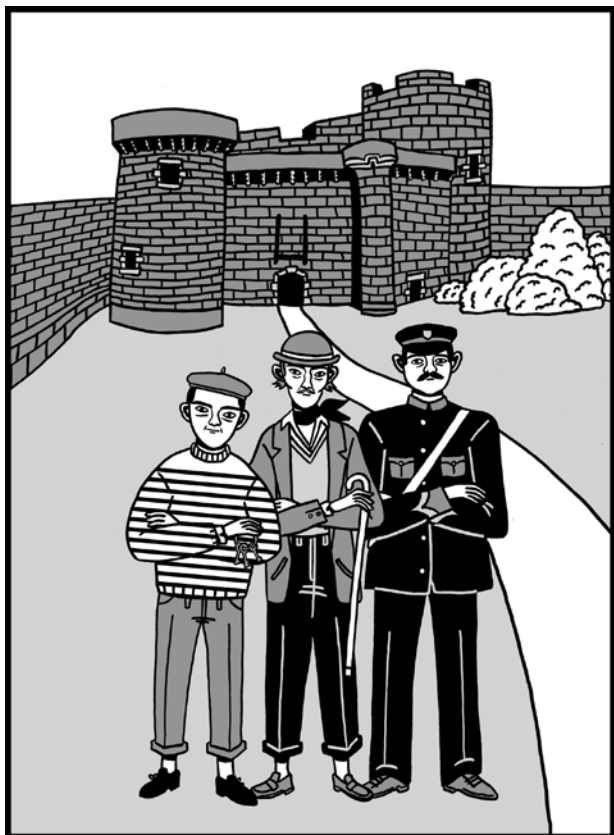
– Aotrou brigader ! a ouzhpenn Pêr Rousselet. Propoc’h e vefe din chom ganeoc’h e-barzh an dourell...

– Trugarez dit ivez, Rousselet ! Ne dalvezo ket ar boan...

– O skoazellañ ac’hanoc’h, ‘ken kaz...

– Ket ! Me zo gwelloc’h ganin chom va-unan, a bouez ar brigader kalet e benn. Chom er gêr kentoc’h, amzer dit diskuizhañ ha distanañ da spont.

– Chañs vat deoc’h, neuze, aotrou Drouglazhet, a gloz Pêr Rousselet.

Pèr Rousselet | An Ao. Bergamot | Brigader Drouglazhet

Fili, d'al Lun 18 a viz Mae, da eizh eur vintin.

Emaon oc'h erruout e toull-dor savadur an Ti-Zef Digabestr, e-keñver Tachenn ar Soudarded. Dont a ra ar porzhier davedon :
– Salud dit, Fili ! emezañ. Emañ ar rener o c'hortoz ac'hanout en e vurev. Pebezh penn a zo outañ er mintin-mañ !

– O c’hortoz ac’hanon, ’mit-hu ? Ha petra zo kaoz ?

– An dra-se n’ouzon ket, avat ! Hast buan hag e ouezi !

Pignat a ran a-bevaroù gant an derezioù betek burev cheuc’h an Ao. Hamilton:

– Ac’hanta Fili ! Lennet ’m eus ho pennad diwar-benn tasmant ar c’hastell e embannadenn ar mintin... Deuet eo brav ganeoc’h, a gav din. Ha skrivet ’peus an heuliadenn er mintin-mañ ?

– Un heuliadenn ? Peseurt heuliadenn, aotrou rener ?

– N’ho peus ket klevet ar c’heloù nevez ? Drouglazhet ez eus bet un den gant ho tasmant e-kerzh an noz...

– Drouglazhet, un den ? Ha piv ’ta ?

– Brigader ar mirdi an hini eo...

– Drouglazhet ar brigader Drouglazhet ? Biskoazh c’hoazh !

– Ha c’hwi, Fili, a ranko heuliañ an afer-se evit an TZD. Houmañ eo ho kefridi !

**Fili, d'al Lun 18 a viz Mae, da zek eur, en ti-polis,
e skeud tour bras Sant Varzhin.**

Emaon o koll amzer e-barzh un trepas mogedek dirak burev an Ao. Krokignol, rener ar polis e Brest. A-unanoù ez erru kazetennerien all eus ar vro, pep a sigaretenn e korn o beg. O c'hortoz ur gemennadenn ofisiel diwar muntr ar brigader Drouglazhet emaomp, stardet an eil re ouzh ar re all. Bep an amzer e sav cholori kenetrezomp, ha bep an amzer e teu ur paourkaezh poliser da c'houlenn ganeomp tevel, en aner...

– Petra a soñjez-te diwar-benn an afer-mañ ? a c'houlennan gant ur c'homper.

– Netra c'hoazh... a respont hemañ, dihegar.

– Ha te ?

– Ec'h ! a lavar hennezh, un tog pompadus war e benn. Ar muntroù a zegas mennozhioù du din... Me zo re gozh evit redek noz-ha-deiz e lec'hioù heugus ! Ar pezh a gavan gwell eo an diskouezadegoù kaer, peotramant lidañ ar batimantoù a-ziavaez-bro eoriet el lenn-vor !

– Pep hini e dres...

– Te zo paotr an avantur, Fili ! Dont a ri da vezañ ur skrivagner brudet...

Emaon war-nes respont dezhañ, setu avat dor burev ar rener o tigeriñ, hag an Ao. Bergamot o tont e toull an nor. Ni, an holl gazetennerien, o klask lammat warnañ, o c’hoari ar mil diaoulig, o huchal goulennou, an eil re kreñvoc’h eget ar re all :

– Aotrou mirour ! Aotrou Bergamot !

– Mar plij ganeoc’h, aotrounez, laoskit ac’hanon da vont kuit. N'em eus netra da lavaret deoc’h ! Sed amañ an enseller Ficholard. An enseller ampart-mañ a zo e-karg afer muntr va mignon Drouglazhet, just a-walc’h. Eñ a responto d’ho koulennou... Laoskit ac’hanon da dremen bremañ ! a ziskleir mirour ar mirdi, hegaset un tamm.

En em silañ a ra an Ao. Bergamot etrezomp betek ar straed. Deuet ez eus un den all e toull an nor : ur polis postek, war-dro daou-ugent vloaz, un daoulagad lemm, un troc’had mourroù mod Amerika dindan e fri, setu an enseller !

– Aotrou enseller ! Aotrou Fochilard !

– Aotrounez, ne lavarin netra deoc’h hiziv ! a soroc’h ar polis.

Klemmoù ha sutadennoù a sav en trepas.

– Skarzhit tout ar gazetennerien ! a urzh Krokignol.

- N'oc'h ket hegarat ouzhomp, aotrou Fichilard, emeve.
- Evit an afer-mañ eo ret din chom didrouz. Va labour a ran...
- Ha me zo vont d'ober va hini ivez... Na rit ket biloù, ne chomin ket war ho seulioù, enseller. Un hent all a gemerin !
Ha me da dreiñ kein dezhañ.
- Ar paotr-se, eme an enseller da rener ar polis, 'm bije c'hoant e gas d'an diaoul !
- D'ho soñj e c'hellfe Fili skrivañ re a chaok ha re a c'hlabous en TZD diwar-benn an enklask ?
- Ya, 'm eus aon ! Hag ouzhpenn-se eo gouest da vont buanoc'h egedon !

Fili, d'al Lun 18 a viz Mae, da zek eur hanter.

Diskenn a ran war pondalez a-dreñv un tram melen gant hent kozh Pariz deuet da vezañ straed Jean Jaurès nevez zo. Erru e plasenn an Dorioù ez an war droad betek ar c'hastell dre straed ar Postern ha bali Dajot hag a hed ar porzh war an uhel. Hiziv n'on ket douget da selaou kan al laboused e deil gwez-oulm an alez hir. N'on ket dedennet gant monedone ar bigi dre aezhenn el lenn-vor lintrus gant an heol...

Pa vezan strafuilhet gant un afer hep penn na revr, evel hiziv, n'on ket kustum d'en em serriñ e-barzh va burev... Kerzhout a ra vad din, hep ober van eus trouzioù ha safar ar bed tro-dro din. Dre va soñj emañ evel ur romantour e-unan dirak ur bajenn wenn. Anavezout a ran penn kentañ un istor rouestlet hep gouzout penaos e vo dirouestlet ganin...

Dirak porrastell ar c'hastell on degemeret gant ur seurt gward-galeourien... Ar gael a chom

diskenn dirazon. Ne ra forzh ! Kenderc'hel a ran gant va hent en ur brederiañ... Klask a ran lakaat urzh em fenn : un nozvezh, ur gward, oc'h ober e dro-c'hed e chapel Anna Vreizh, a wel "un tasmant", hervezañ, hag ar boud ha tec'hel kuit, ha mont diwar wel en deñvalijenn. An noz warlerc'h, ur gward all, chomet e-unan er chapel, zo toullgofet ha lazhet e troad delwenn-led ar marc'heg Texüe... Perak ? Piv a c'hell bezañ ar muntrer kevrinus-se ? Penaos ha d'ober petra e oa aet e-barzh an dourell ? Da laerezh an delwenn ? Diaes da grediñ, ken pounner ez eo !

Pignat a ran gant hent ar C'hastell ha degouezhout war ar Jañbatailh. Aloubet eo al lec'h d'an eur-mañ gant bugale o c'hoari troadig-kamm pe gant kanetennoù. War ar bankeier gwer staliet e skeud ar gwez-tilh, ez eus mitizhien o flapañ en ur ober neuz da ziwall ar marmouzien. En tu all da dachenn ar Soudarded emañ savadur an Ti-Zef Digabestr. Saludiñ a ran ar porzhier ha pignat kerkent betek va burev. Sklaeroc'h eo an traoù em fenn. En em lakaat a ran da vizskrivañ buan ur pennad evit an embannadenn gentañ. Echuiñ a ra va fennad evel-mañ :

Anat n'eus ket bet a dasmant er c'hastell, met ul laer hag a zo ur muntrer ivez.

Emaon o paouez tennañ ar baperenn eus va Remington, sinañ anezhi ha flastrañ beg va sigarettenn el ludueg, pa glevan mevelig an estaj o huchal en tu all d'an trepas :

– Aotrou Fili ! Ur bellgomzadenn evidoc’h...

Redek a ran war-zu al logell, hag :

– Alo, Fili ? Sterenn amañ, en tu all... Alo ?

– Mont a ra mat ? a respontan, hegaset un tamm.

– Alo ! Klevout a rez ac’hanon ? Gouzout a rez e kontan-kaer warnout emberr, du-mañ e maner Kerstered. Pedet ’m eus un nebeud mignoned...

– Siwazh ! N’eo ket al labour a vank din abalamour d’an tasmant...

– Un tasmant ! Petra emhout o kontañ din ?

– N’ez peus ken ‘met lenn an TZD...

– Dont a ri, neuze, a asped Sterenn.

– Ma c’hellan...

– Hag e c’helli, evel-just !

– Ne vin ket abred...

– Mat-kenañ, va c’haezhig ! Kenavo emberr ! Pokoù.

Advarc’hañ a ran ar pellgomzer, ha huanadiñ :

– N’on ket “kaezhig” hounnezh, me ! a lavaran d’am roched en ur ober un hej d’am divskoaz...

Fili, d'al Lun 18 a viz Mae, da nav eur noz.

O vale emañ adarre. Na hir an devezhioù evit treid ar gazetennerien ! Emichañs eo echu va devezh-labour ganin. Lavaret 'm eus da Sterenn Pradmeinog ez afen d'he bizitañ, neuze ne c'hellan ket achap diouti fenoù...

Sterenn zo un emzivadez yaouank ha pinvidik anezhi, pennhêrez Richarzh Pradmeinog. Anavezet e oa ar paotr rust-se evit bezañ bet e penn "friturioù Pradmeinog" e Douarnenez. Sterenn ne oa ket dizonet c'hoazh pa oa aet he mamm d'an Anaon, ugent vloaz zo. Fiziet e oa bet he desavadur gant he zad d'ur plac'h rok ha rust eus Skandinavia, ha ne oa ket d'ur pennsardin bennak. Pep hini en he renk ! Graet e vez an dimezell Rebecka Beckasson anezhi. An Ao. Richarzh a dapas e varv trumm hag iskis warlene e-kerzh emsavadeg micherourezed ar friturioù... Sterenn, neuze, en em stalias bravik en he maner dezhi hec'h-unan e karter Sant Mark, asambles gant ur mevel bennak ha Rebecka Beckasson deuet da vezañ matezh an domani...

Bez' e c'heller lavaret eo Sterenn ur gwir fulenn gant he fennad blev du rodellek hag he malvennoù hir. Dont a ra ingal paotred yaouank pe yaouankoc'h, pinvidik pe binvidikoc'h d'ober o lez da Sterenn, anat ! Me, avat, eo an hini tostañ d'he c'halon, 'm eus aon... Klaoustre on-me an hini nemetañ o krediñ lakaat ur skoilh dirazi ! Setu perak he devez kement a youl da hoalañ va c'halon, kredapl.

Graet 'm oa anaoudegezh ganti a-raok kregiñ gant va labour en TZD, pa oan aet da Vro-Saoz a-gevred gant ur vandennad Joniged eus Rosko, da c'hounit ur penny bennak ha da beurzeskiñ yezh Stevenson. Sterenn a oa bet o veajiñ e Londrez, o pompadiñ er palezioù, hag o prenañ togoù... En distro edomp war ar memes bag a benne war-zu Sant Maloù. Rust e oa ar mor. Ur barr-avel a savas tizh-ha-taer. Gwintañ-diwintañ a rae al lestr. Enkrezet-kenañ e oa-hi. Me, ne oan ket gwall fier kennebeut. Peñse skrijus an Hilda e 1905 a zeue da soñj d'an holl veajourien. O leñvañ edo Sterenn. Konfort a gavas an emzivadez etre va divrec'h betek ar porzh, a-benn ar fin ! Chomet eo stag ouzhin evel un drezenn abaoe an darvoud-se... Koant, speredek, yaouank ha pinvidik eo, met ne fell ket din respont d'he c'hoant dimeziñ ganin. N'on ket evit gouzañv ar merc'hed froudennus, ha peoc'h pelloc'h !

Kerzhout a ran etre mogerioù uhel straed ar Maerl Gwenn, a-stur gant an hent-houarn a gas da Landerne. Ac’hanen e vez gwelet maner Kerstered, savet war uhelioù ar Forestoù, a-us d’an tornaod sonn e-keñver an uzin gaz ha Porstrein Nevez. Emañ ar maner o lugerniñ evel ur palez fenoz, dirazon... Treuziñ a ran traonienn an Dourig. An holl girri cheuc’h eus kêr a zo en em gavet amañ, a c’heller krediñ ! Degemeret on gant ur mevel tort gwisket gant ur porpant lost-pig hag un tog uhel :

– Nozvezh vat deoc’h, aotrou Fili. Emañ an dimezell o c’hortoz ac’hanoc’h en orañjezeg, e penn an alez...

En em gavout a ran en tu all d’ar maner, en ur savadur gwer, kinklet ha sklêrijennet-kaer. Amañ ez eus dija ur maread a Vrestiz dibabet e-touez ar re doniusañ, ar re binvidikañ, ar re c’haloñsetañ o abid, ha tud an arzoù-kaer.

War ul leurenn emañ Sterenn, ur robenn-beplum en-dro dezhi. Teurel a raselloù ankeniet war ar saliad. Emañ o klask unan bennak, klaoustre... Seblantout a ra kavout gras o welet ac’hanon oc’h erruout. Mousc’hoarzhin a ra a-benn ar fin ! Ur jestrig gant he dorn ha setu an holl daoulagadoù buket warni. Kregiñ a ra da ganañ gant ur vouezh skiltr, betek re marteze : MARE AR C’HEREZ

*Na pa ganimp-ni
Da vare ar frouezh ruz
Vezo o festañ laouenan laouen
Ha filip diflip gant trouz.
An dimezelled a gano o skrilh lamm
'vit ar c'halanted o c'halonou lemm.
Pa vimp o kanañ
Da vare ar frouezh ruz
'C'hwibano bravik 'r c'hwiteller-Mae.*

Ouzhpenn bezañ froudennus eo Sterenn un tamm otus ivez. Plijout a ra dezhi lakaat an dud da c'houzañv he c'hanaouennoù hag he barzhonegoù. Kaz am eus ouzh seurt abadennoù...

*Berr avat vez 'ne'i
Da vare ar frouezh ruz
Pa 'z eomp daou-ha-daou da gutuilh laouen
Kleierigoù-skouarn ruz-tan
Kerez karantez e-giz un hiviz seiz
O kouezhañ 'dan an deil gant takennoù gwad.
Berr avat vez 'ne'i
Da vare ar frouezh ruz
Pa vez kutuilhet bravigoù ruzvaen.*

Sellet pizh a ran ouzh an dud bodet amañ. N'eus nemet bourc'hizien bilpous deuet da bompadiñ, d'en em ziskouez dirak ar bilpouzed all, deuet da bokañ da dornioù ha da lonkañ gwin-Champagn digoust. Nepell diouzhin emañ Rebecka Beckasson, matezh ar maner, he robenn

wer en-dro dezhi hag ur boned gwenn war he fenn
o kuzhat he blev gris. Feson ur gantinerez eus eil
rejimant soudarded an Trevadennoù a zo ganti.
En he c'hichen emañ an Ao. Baron Balafennog
hag e wreg, int marc'hadourien traoù kozh ha
dastumerien anezho. A-dreñv dezho ez eus ur
pabor yaouank, ha n'anavezan ket c'hoazh, oc'h
ober selloù targazh ouzhin. Hennezh zo deuet
d'ober e lez da Sterenn, klaoustre, ha gouzout a
oar perak on bet pedet ! Ez an da gaozeal gantañ...

*Na pa ganoc'h c'hwi
Da vare ar frouezh ruz
Ma sav doanioù don aon du ganeoc'h
Tec'hit diouzh ar merc'hed koant.
An digarantez ne ra ket aon din
Mes gant ar glac'har 'vez pleget va c'hein.
Pa vioc'h o kanañ
Ar c'herez ruz-tan,
E ranno ivez ho kalon deoc'h.*

– Me eo Fili diouzh va anv, kazetenner en Ti-Zef
Digabestr, a lavaran chuchumuchu d'ar pabor.
Kemerit va flas e kalon an dimezell Pradmeinog,
me ho ped, aotrou ?...

– Aotrou Yann-Gristen Keranderzhienn, apoti-
ker...

– Chañs vat deoc'h, aotrou Louzaouer !

*Kanañ 'rin atav
Da vare ar frouezh ruz
Eus ar mare-se e talc'han digor
Ur gouli bev deiz-ha-noz.
Ha din pa vefe aour ar bed holl
E chomo avat, va anken ganin.
Atav e kanin
Ar c'herez ruz-gwad,
Em c'halon c'hloazet e chomo o blaz.*

Echu ar ganaouenn. Stlakañ ha stlakañ a ra an holl zaouarn. Estlammadennoù fonnus a sav. N'on ket evit gouzañv kement a bilpouzerezh. Echu mare ar c'herez ganin, n'em eus netra d'ober ken er vodadeg-mañ. War-eeun ez an war-zu toull an nor.

– Marvailhusat arzourez ! a lavar ar baron, bamet.
– Ya, ha pegen kizidik ez eo ! Kavout a ra din e red dour eus he daoulagad... a respont ar varonez.

Ne droan ket penn war-zu ar baourkaezh Sterenn. Gouzout a ran perak emañ he c'halon o leñvañ.

Valdemar | Rebecka Beckasson | Y.G. Keranderzhien | Sterenn Pradmeinig

Fili, d'al Lun 18 a viz Mae, da unnek eur noz.

Ur souezhadenn c'hoazh a-raok kousket, en ur zistreiñ d'ar rann-di... Amañ, silet dindan an nor, e kavan ul lizher siellet. Digeriñ a ran anezhañ hag e lennan :

Arabat deoc'h lakaat ho fri e-barzh afer Chapel Anna Vreizh. A-hend-all ez eoc'h war roudoù ar brigader Drouglazhet. Texüe.

— Texüe ! emeve en ur skrabañ va c'hlopenn. Petra eo ar farsadenn-mañ ?

“Ez eoc'h war roudoù ar brigader Drouglazhet”, a adlennan... Ac'hanta, Aotrou Texüe ! Diwallit da zaeañ a ran ac'hanon ! Gwelet 'vo buan piv ac'hanomp eo an hini kreñvañ.

Fili, d'ar Meurzh 19 a viz Mae, da 8 eur vintin.

Dihunet on gant trouz er gegin. Kousket mat 'm eus goude bezañ labouret ha kerzhet kement dec'h ! Digeriñ a ran dor ar gambr ha gwelet Fant Rousselet stouet a-us an daol ma 'z eus ledet ur gazetenn, un torch en un dorn ha lost ur gastelodenn en dorn all. Fant eo ar vaouez hag a zeu ingal da gempenn ar ranndi ha da fardañ traoù lipous evidon. Bez' eo hi gwreg Pêr Rousselet hag a zo gward e mirdi ar c'hastell, an hini en deus gwelet an tasmant eo. Gwigourat a ra an nor war he mudurun...

– Texüe ! a huch ar vaouez, beuzet er gazetenn.

– Demat deoc'h, Fant...

– Jezuz ! Digarezit ac'hanon, aotrou Fili. O lonkañ soñjoù edon gant ho pennad. C'hwi a oar hoalañ al lennerien, avat !

– O Fant, c'hwi a c'hell reiñ un tamm sikour din marteze...

– Gant plijadur, aotrou Fili. Ken jentil ma 'z oc'h ! A-drugarez deoc'h ez an digoust gant ho

pedadennoù d'an Omnia-Pathe da sellet ouzh filmoù bep Sul ! An devezh all 'm boa gwelet ur film gant Norma Talmadge...

– Fant, kaer e vefe d'ho kwaz serriñ ac'hanon e chapel Anna Vreizh fenoz...

– Jezuz-Mari-Jozef ! Ne vo ket aes dezhañ, sur. Goulenn a rin digantañ memestra...

A-greiz-holl e klevomp trouz botoù seulioù uhel o redek en derezioù hag unan o tokañ ouzh an nor :

– Digor din, Fili, mar plij ! Me eo, Sterenn...

– Hi adarre ! a hiboud Fant.

– Mar plij ganit, Fili, gouzout a ran emañ...

– Gwaderez ! a fuc'han izel d'am sae-gambr.

Digeriñ a ran an nor, ha Sterenn, fromet, ankeniet, ha astennañ un tamm paper din en ur grenañ :

– O Kaezhig ! Setu ul lizherig kaset din en noz-mañ...

Dimezell,

Gouzout a ran pegen tost eo ur serten kazetenner d'ho kalon... Neuze eo dleet deoc'h lavarout d'an Ao. Fili chom pell eus afer mirdi ar brigader Drouglazhet... A-hend-all e varvo dizale. Texüe.

– N'eo ket gwir, alato ! emeve.

– Lez an afer-se a-gostez, mar plij ganit...

- Ne rin ket !
- Ne garez ket ac'hanon ken, a c'harm Sterenn. E-tal da goll emañ, Fili !
- N'emaon ket ! Ur c'hemenn a seurt-mañ a zo bet kaset din ivez. Gouzout a ran piv en deus skrivet anezho...
- Anavezout a rez Texüe ?
- An enseller Filachard eo, anat ! Hennezh en deus aon ez afen buanoc'h egetañ war roudoù ar muntre...
- Ne vefe ket implijet doareoù bugel gant ur polis evel Fichalard !
- Perak ket ?
- Lakaat a rez da vuhez en arvar, a huch Sterenn.
- Forzh petra a lavarez...
- Mallozh ! Mont a rin da vervel, me ivez !
- Chom sioul, Sterenn gaezh... Mat ar jeu ! Pedñ a ran ac'hanout da zebriñ lein asambles er Grand Café e-kichen, peotramant e Bierdi bras ar Morlu, plasenn Wilson...
- O, Kaezhig ! Deomp kentoc'h da brei ar Meurvor, er porzh, da zebriñ boued-mor !
- N'eo ket Sul ! Meurzh a zo hiziv... N'em bo ket amzer da zebriñ na kraked na bigorned !
- Debrñ a raimp pesked, ni hon-daou, Kaezhig, dirak ar mor ! Da greisteiz rik e vin ouzh taol o c'hortoz ac'hanout...

Hag hi ha skampañ kuit ken buan ha ma oa deuet. Huanadiñ a ran gant ar souezh ha sellet

ouzh Fant :

– Dav eo din mont d'an T'ZD diouzhtu. Roit din va c'hasketenn, mar plij, Fant... Arabat deoc'h ankounac'haat goulenn digant ho kwaz...

– N'ho peus ket evet ho panne kafe !

– N'em eus ket amzer ken...

– Kalonek oc'h-c'hwi o chom gant ul lorc'henn e-pad an deiz, ha gant un tasmant en ur chapel e-pad an noz. Met propoc'h e vefe deoc'h cheñch dilhad da gentañ, rak c'hwi zo gant ho tilhad-noz c'hoazh, 'm eus aon !

Fanny, d'ar Meurzh 19 a viz Mae.

Hiziv emañ Tad oc'h amprouiñ ur fardaj nevez war e zremm ! Peget en deus ur bouchig barv ouzh e c'hroñj hag ur berukenn war e benn moal, livet un nebeud roufennoù war e dal, gwennaet e zivjod... Seblantout a ra bezañ tregont vloaz koshoc'h, met kran eo chomet, avat !

– Setu an Ao. Kemener...

– Diaes out da anavezout, 'm eus lavaret dezhañ.

– Deomp da welet ! en deus respontet. Pediñ a ran ac'hanout da leinañ e preti ar Meurvor. Anavezet mat on eno.

Kreisteiz hanter eo, mont a reomp e-barzh ar sal-debriñ. N'eus ket kalz a dud hiziv, bez' e c'hellomp dibab hon taol.

– Sell 'ta piv ! Ar c'hazetenner Fili asambles gant an dimezell Pradmeinog ! eme Dad evitañ e-unan. Gant o dibenn-pred emaint dija. Deomp da azezañ didrouz ouzh an daol vihan e-kichen ar c'houblad-se.

– Fili, amañ ! a estlamman chuchumuchu. Ya, klaskomp spiañ anezhañ !

– Grik ebet ken, Fanny ! a lavar Tad, kalet un tamm.

Kemer hor mantilli a ra ar servijer hag azezañ a reomp ouzh an daol dibabet ganeomp : Tad kein-ha-kein gant ar vaouez yaouank, ha me fas da Fili, en tu all d'an div daol. Setu ! Mousc'hoarzhin ouzhin a ra ar c'hazetenner gant ar souezh. Anavezet en deus ac'hanon ! Na kalonek e oa bet ar paotr kaer-mañ disul vintin, dirak ar c'hastell, p'en doa goulennet ganin, laouenidigezh ennañ o sevel eus kreiz e galon betek e ziweuz : “Ha deoc'h, Dimezell, petra eo ho soñj ?”, ha me, fromet ha divarc'het o respont dezhañ : “Re gurius oc'h-c'hwí, aotrou Fili !”, paket glapez Fanny gaezh ! Petra an diaoul emañ-eñ oc'h ober gant ar geben-mañ ? Lavaret e vez ez eo-hi pinvidik-mor. Aes eo dezhi sachañ ar baotred a blij dezhi, neuze ! Pebezh ampoezon ! Selaouomp peseurt kaoz zo ganto :

– Lakaet ganit en da benn heuliañ afer ar c'hastell, neuze ? a fuc'h-hi.

E-lec'h respont ne ra-eñ nemet mousc'hoarzhin ouzhin.

– Bez' e c'hellfes va selaou pa vezan o kaozeal ouzhit !

– Petra a oas o lavaret ? eme ar c'hazetenner, evel

pa vefe o tihuniñ trumm.

– Netra !

– Ur bellgomzadenn evit an Ao. Kemener ! a huch ar servijer eus tu all ar preti.

Sevel buan a ra Tad, ha mont etrezek al logell. Ha Fili ha mousc'hoarzhin ouzhin adarre, c'hoant gantañ c'hoarzhin da-vat ! Skeiñ a ra an dimezell Pradmeinog un taol-lagad warnon :

– Re zo re ! a estlamm ar geben. Peogwir ez eus ur vaouezig desavet fall o teurel selloù flour ouzhit e lakaez en da benn...

– Mar plij, Sterenn...

– Peoc'h ! a droc'h-hi evel ar foeltr. Trawalc'h am eus gwelet !

Sevel a ra Sterenn Pradmeinog diouzh he zaol, bannañ ur sellad diwezhañ ouzhin, ken flour hag ur bolod plom, ha mont diwar wel.

– Hep kenavo !

Lakaat a ra Fili e loa vihan da gouezhañ en e asied hanter lipet. Trubuilhet-mat eo, war a seblant ! Chom a ra difiñv ur pennadig, torchañ e zaouarn en e serviedenn, sevel didrouz ha mont davet plac'h ar c'hef da c'houlenn pegement a vank dezhi. A-ziabell e c'hellan lenn o c'homzoù war o muzelloù :

– Hag anavezout a rit ar re Gemener o deus kemeret plas ouzh an daol e-kichen va hini ?

– Tamm ebet. Ar wech gentañ eo dezho dont
amañ, aotrou Fili...

Mousc'hoarzhin a ra Fili ouzhin ur wech
diwezhañ, tristik ha dipitet, ha mont er-maez d'e
dro. Distreiñ da azezañ a ra Tad ha lavaret, kevrin
gantañ :

– Fenez e vo !

– Displeg din...

– Diwezhatoc'h e rin. Amañ e c'hellfe ar pesked
kaout divskouarn...

Fili, d'ar Meurzh 19 a viz Mae, da 4 eur.

En TZD on bet o skrivañ buan ur pennad bennak diwar-benn ar yer laeret goude ul lein n'ankounac'hain biken ! Emichañs eo digor mirdi ar c'hastell hiziv. Deomp da welet lec'h ar muntr neuze, ha da gaozeal gant Pêr Rousselet kement hag ober ! Diskenn a ran gant straed Emil Zola, treuziñ plasenn ar c'hastell hag an douvez, ha mont a-hed ar voger-dro war-zu an dourell. Sparlet eo an trepas a gas d'ar mirdi gant ur voulouzenn ruz, ur panell "*difennet mont tre*" istribilhet dindani. Tremen a ran dreist ar voulouzenn neuze... Unan bennak a zo staliet er chapelig dirak ur marc'h-livañ. Ur vaouez eo. Emañ oc'h ober un dresadenn eus delwenn-led ar marc'heg Texüe gant ur glaouenn-dresañ. Chom a ran da dermal e-pad un eilenn hir... Petra ober ? Treiñ penn a ra war-zu ennon, ha mousc'hoarzhin. Maouez yaouank preti ar Meurvor an hini eo, an dimezell Kemener, an heol er chapelig ! Mont a ran daveti :
– Evit gwir, ni zo tonket d'ober anaoudegezh an eil gant egile ! Gouzout a rit piv on dija...

– A zo gwir, aotrou Fili ! Gwelet ’m oa ho poltred war golo ul levr ho peus skrivet : “C’hoarzh ar skeud”. Me zo kustum da lenn an holl bennadoù skrivet ganeoc’h er gazetenn ivez. Ur mailh war ar skritur oc’h-c’hwil...

– Trugarez deoc’h, Dimezell Kemener ! Spi am eus e tigarezoc’h ac’hanon evit bezañ bet trubuilhet ho lein...

– N’ouzon ket eus petra emaoe’h o kaozeal, aotrou Fili. Ouzhpenn-se n’ou ket Kemener diouzh va anv !

Ac’hanta ! Gwell e vefe din kaozeal ganti diwar-benn un dra all, diwar an dresadenn a oa oc’h ober, da skouer... Met klevout a ran tud o tostaat en trepas : mont a ran buan da guzh er sekretiri vihan. Kemener an hini eo a zo o tont asambles gant Pêr Rousselet ! Klevout a ran :

– Un dra bouezus ’m eus da lavaret deoc’h diwar-benn ar c’hazetenner Fili...

– Ouzh da selaou emeon, Tonton Pêr !

– Goulenn a ra ganin an aotre da chom er chapel e-pad an noz o tont...

– Ha neuze ?

– Sur a-walc’h emañ-eñ bremañ o c’hortoz va respont...

– Arsa ! Kae da welet anezhañ, ha lavar dezhañ e c’hello dont !

– Ya, aotrou, met...

– Gra ar pezh a lavaran dit, ha mat pell zo !

- Tad, eme an dimezell... Ne fell ket din e c'hoarvezfe ur gwalleur da Fili...
- Dedennet out gant ar paotr yaouank-se, Fanny, 'mit-hu ?
- Anavezout a ran e skridoù leun a boell, hag ouzhpenn-se... Sichant e kavan anezhañ !

Kemener ne respont ket, evel pa vefe souezhet ha lakaet diaes gant e verc'h. Hag o-zri ha mont pelloc'h asambles, ha me ha diflipañ kuit, un tammig diwezhatoc'h !

Fili, d'ar Meurzh 19 a viz Mae, da 11 eur noz.

Treuziñ a ran porzh ar c'hastell didrouz evel ur c'hazh. Gronnet on en va c'habig du. Mont a ran da stekiñ goustadik ouzh prenestr loch ar gward. Dont a ra Pêr Rousselet d'am diambroug. Ober a ra ur sin din, ha me ha mont d'e heul dindan al loar. Ne glever en noz nemet stirlink strobade alc'hwezioù ar gward ha huderezh ur gloud er ramparzhioù. Chom a reomp a-sav dirak un nor vihan. He digeriñ a ra Pêr Rousselet en ur lakaat an alc'hwezioù da seniñ. Ne enaou e gleuzeur nemet goude bezañ serret an nor war hol lerc'h... Arabat deomp bezañ gwelet ! E heuliañ a ran dre trepasoù teñval pavezet digompez betek chapel Anna Vreizh.

– Erruet omp, aotrou Fili. Ne c'hellin ket chom ganeoc'h, siwazh !

– Ne ra forzh, aotrou Rousselet. N'on ket deuet va-unan, forzh penaos...

Diskouez a ran dezhañ ar bistolenn zo ganin en va godell :

– Me zo war-ziwall ! Gant ar Browning-mañ n'em eus ket aon na rak an tasmantoù, na rak al laeron ! Trugarez a lavaran deoc'h c'hoazh, aotrou Rousselet.

– Arabat deoc'h ober aotrou Rousselet ouzhin ! Graet e vez Tonton Pêr ac'hanon gant va mignoned...

– A-drugarez deoc'h e tirouestlin an afer buanoc'h eget an enseller Folachard, sur ha n'eo ket marteze ! Ho torn din ma stardin anezhañ, Tonton Pêr...

Kregiñ a ra em dorn, stardañ anezhañ, ha mont gant e hent en ur c'hwitellat un ton gant Teodor Botrel, kuites da gemer aon, kredapl. Setu-me va unan-penn e-kreizig-kreiz ar c'hastell ken kozh ha mamm-gozh Nevenoe. Ganin ur gleuzeur dre eoul hag a glask toullañ an deñvalijenn, en aner. Petra ober bremañ ? Abuziñ a ran va amzer e-pad ur eurvezh bennak o sellet pizh ouzh delwenn Texüe. E pep korn ar chapelig ez eus un abostol maen oc'h evezhiañ outi ivez... Gwech ha gwech all e sav un avelig yen eus donderioù an dourell hag a laka flammenn va c'hleuzeur da grenañ. Neuze e kren skeud an delwenn-led ivez, evel pa vije ar marc'heg bev c'hoazh. Spontus ! Hag un teñzor a vefe kuzhet e kalonenn an delwenn ? Ha gellout a reer he digeriñ ? Divontañ penn an Aotrou, e zaouarn, e gleze, peotramant al leon maen ledet ouzh e dreid ? Kaer 'm eus ober, ne zeuan ket a-benn da lakaat anezhi da fiñval un netraig...

A-daol-trumm e sav ur red-avel lemm. Klevet a ran un tenn-anal a-dreñv va c'hein. Treiñ penn a ran. Diwezhatañ tra a welan eo an tasmant du, ur gontell a zaou droc'h en e zaouarn, o tilammat warnon ! Lazhet ar gouloù gant ar red-avel hag aet pep tra diwar wel en deñvalijenn... Ober a ran ur ruilhadenn ken fonnus hag ur boled kanol ha mont er goudor en ur c'horn, dindan leon maen Sant Mark. Un taol pistolenn a dennan. Diouzhtu-kaer eo lakaet holl c'houleier-tredan ar mirdi war-elum. Klevout a ran huchadennoù o tont eus an trepas. An tasmant a welan o vont kuit evel ul laer. Me d'ar red d'e heul, na petra !
– N'ez i ket pell, forbann !

Sell 'ta piv ? Kemener eo en deus huchet hag a zo o terek ! Souezhet on o welet anezhañ amañ, avat... ha souezhetoc'h c'hoazh o welet penaos e red ar c'hozhiad-mañ evel ur mous ! Taolioù-sutell a sav bremañ eus penn all an dourell : war hor seulioù emañ an enseller Falochord asambles gant Pêr Rousselet hag ur poliser bennak. Redek a reomp, Kemener ha me, war-zu an tasmant. Hennezh n'eo ket evit redek ken buan ha ni gant e liñsel strobos ! Ne chom nemet pemp pe c'hwec'h metr etre Kemener hag eñ, un tamm sprint c'hoazh hag e pako anezhañ... A-dreñv ur golonenn e lamm an tasmant e-barzh un toull a zeñvalijenn ! Stardañ a ran dornell va Browning en va dorn, 'ken kaz...

Roud ebet eus an tasmant ken. Aet eo-eñ diwar wel da vat !

– Fili ! a huch an enseller Fochalard en ur erruout, berr warnañ. Diskred zo warnoc’h. Me zo vont da gas ac’hanoc’h d’ar bidouf !

– Na rit ket ! a droc’h Kemener. Arabat deoc’h serriñ ar paotr yaouank-mañ ! Hepdon e vije bet toullgofet evel ar paourkaezh brigader Drouglazhet, ’m eus aon !

– Ha c’hwil ? Piv an diaoul oc’h-c’hwil ? a c’houlen Fochalard, rust.

Hag ar C’hemener kozh da dennañ e vouchig barv hag e berukenn diwarnañ ha da zisklêriañ :

– Enseller Fochalard kaezh, me ’gav din hon eus c’hwitet war hon taol !

– Aotrou Lanninon ! a huch an enseller, sebezet. C’hwil, amañ !

Ronan Lanninon... an hini a vez graet Roue an igounierien¹ anezhañ !

Hennezh a oa bet e penn Surentez ar vro a-raok ar brezel bras. Taolioù-kaer en doa graet er post-se. Engalvet e oa bet e 1914, ha deuet da vezañ ofiser. Difoeltret ur vandennad spierien gantañ, tapet al Legion a Enor ha Kroaz ar Brezel gantañ, e oa deuet Ronan Lanninon da vezañ ur gwir haroz ! Goude an arsav-brezel, graet dilez eus

1. Igounier : detektiv, enklasker-prevez

e garg gantañ, e oa deuet da vezañ igounier, hag unan meur zoken... “Amiral an igounierien” a vez graet anezhañ bremañ !

Gouzout a ran emañ o chom e Rekourañs abaoe miz pe zaou, hep gouzout da zen (nemet d’ur fri-furch bennak evel don !), evit klask diskoachañ trafikerien pezhioù arz eus an estrenvro... Ar pezh ne ouien ket betek-henn, avat, eo e oa deuet e Brest gant e verc’h Fanny !

Fanny | Ronan Lanninon

Fanny, d'ar Merc'her 20 a viz Mae, da 6 eur vintin.

Baoñ ! N'eo nemet tenn-kanol ar mintin... Setu Kurun-Brest ar c'hastell o tasseniñ er porzh-brezel evit dougen urzh da zigeriñ dorioù an arsanailh.

Er gêr emaomp Tad ha me, o kaozeal c'hoazh eus darvoudoù an noz. Skeiñ a ra prenestr sal-labour Tad ouzh porzh ar Morlu, er reter, hag ouzh mogerioù uhel ar c'hastell en tu all d'ar Penfell. E beg Rekourañs emaomp o chom, e traoñ straed an Iliz, ken plijus ha ken sioul d'an eur-mañ pa vez Brestiz o kousket c'hoazh pe o vont da labourat didrouz, ha pa vez ar vartoloded o tiabafañ en ur c'horn bennak !

Plijus e kavan chom tamolodet en ur gador-vrec'h er gambr-mañ. Tennañ a ra sal-labour Tad da gambr un arzour, ur skrivagner, pe hini ur skiantour, ha n'eo ket da vurev ur polis !

Tad a zo teñval e benn gant ar skuizhder goude bezañ abuzet un hanter eus e nozvezh e trepasoù yen ar c'hastell :

- Fuloret e oa Folichord o welet ac’hanout asambles gant Fili neuze ?
- Ya, sur ! Darbet eo bet da Fili bezañ kaset da gousket en toull-bac’h...
- Alato !
- Diaes eo bet din lakaat anat e c’hoarzhfe goap Brestiz diwar e goust... Echu pelloc’h gant Filochord ! Dedennusoc’h a zo...
- An tasmant ! Ya, hennezh zo un enebour galloudus, ’soñj dit ivez ?
- Emaon o klask kompren resis petra zo c’hoarvezet. Perak emañ al lanfre-mañ o troidellañ war-dro un delwenn ken pounner hag hini Texüe, ha n’eo ket war-dro ur bitrak bennak aes da laerezh, traoù aour pe olifant...
- Me ivez zo o klask kompren...
- N’emaout ket o soñjal en ur c’hazetenner yaouank kentoc’h ?
- Brav e vefe dit mont da ziskuizhañ un tamm bremañ, Tad !
- N’ez in ket a-raok bezañ sellet pizh ouzh plañioù kuzh ar c’hastell fiziet ennon gant Bergamot. Ret eo din kompren dre belec’h eo aet ar meni tasmant diwar wel...

Baoñ ! Baoñ ! N’eo ket Kurun-Brest ken, met ur gurunad taboulinadennoù ouzh an nor vras en traoñ... Kemer a ra Tad un arm ha diskenn da zibrennañ an nor. Kuzh e choman, met o selaou emeon, nec’h ganin :

– Fili ! C’hwi d’an eur-mañ ! a estlamm Tad. Hag e peseurt stad emaoc’h !?

– Digarezit ac’hanon, aet eo va c’hasketenn gant ar lanv...

– Deuit tre, buan !

Hag eñ ha gervel ac’hanon :

– Fanny ! Bez’ e c’hellez diskenn da zegemer hor mignon... Degas ur serviedenn mar plij, glep-teil eo !

Fili, d'ar Merc'her 20 a viz Mae, da 6 eur hanter diouzh ar mintin.

En em gavet on e ti amiral an igounierien hag e verc'h, Fanny. Hanter-noazh on bremañ, ur vantell-gibellañ en-dro din, p'emañ va zilhañ o sec'hañ a-us ar fornell !

– Da gentañ, emeve, e rankan trugarekaat ac'hanoc'h. Hepdoc'h e vijen bet distanet evel ar paourkaezh Drouglazhet !

– Ha ma lavarfen deoc'h ez eo dre va faot ma'z oc'h en em gavet e dañjer da vervel ? a vousec'hoarzh Lanninon.

– Dre ho faot-deoc'h ?

– Gouzout a raen e oac'h o tremen an nozvezh e chapelig Anna Vreizh...

– Ha me a ouie e ouiec'h... Va micher eo.

– Gourc'hemennou deoc'h, an dra-se ne ouien ket ! Met gouzout a raen e oa aes din mirout ouzhoc'h da vont e-barzh ar mirdi ! Ha perak n'em eus ket graet kement-se ? Peogwir e plije din pediñ ur paotr dispont evel doc'h d'an darvoud am

oa esperet, ha lakaat ac'hanoc'h d'am skoazellañ, kement hag ober ! Arabat deoc'h trugarekaat ac'hanon neuze ! Fenoz omp bet maoutet gant an tasmant milliget, siwazh ! Pezh a gont eo oc'h-c'hwí yac'h ha divac'hagn... Met, kontit deomp petra zo o paouez c'hoarvezet ganeoc'h...

– Ma... Goude bezañ bet lakaet er-maez eus ar c'hastell gant an enseller Folocharde o an aet war-eeun d'an TZD da skrivañ va fennad evit embannadenn ar mintin. Da bemp eur hanter edon o tistreiñ d'ar gêr war droad. Penn kristen ebet ! Ne glevet nemet ar chas o harzhal ouzh ar c'hizhier a-bell-da-bell... E korn straed Aiguillon e oa daou zen masklet o c'hortoz ac'hanon. Souchet mat ouzh moger ar c'hoariva kozh edont. An hini kentañ a oa bras-kenañ ha tort ! Hennezh a glaskas badaouiñ ac'hanon gant un taol penn-bazh war va c'hilpenn. Kouezhet e oan war al leur, met n'em boa ket kollet anaoudegezh da-vat. Taolet e oan bet e-barzh koufr un oto ruz, ha kerkent en hent ! Div pe deir munutenn diwezhatoc'h e chomas an oto a-sav. Dibradet e oan bet evel ur sac'had patatez gant an daou zen. Gwelet 'm boa edomp e-kreiz ar pont-tro, dizarempred d'an eur-se...

– War ar pont meur ! N'eo ket gwir alato ! a huch Fanny en ur stardañ va daouarn.

– Kendalc'hit mar plij ! a ouzhpenn Lanninon.

– Neuze e oan bet taolet er Penfell...

– Ugent metr izeloc'h !

– Un neuñver ampart on-me, ha gouzout a ran lammat ivez. En ur splujadenn e oan aet da guzhat dindan ar pont Gedon. Chomet e oan aze betek klevet karr an daou lampon o vont kuit. Rivet e oan. Ne oan ket chomet da straniñ pelloc’h en dour, avat ! Pignat a ris war ar “pont war-neuñv” ha redek war-zu an nor Jean Bart. Ahont e oa paotr al laezh o c’hortoz ar warded da reiñ digor d’e garr. Ha me da grapañ didrouz e-touez ar podoù-laezh goullo. Klevet a ris an tenn-kanol ha digoret e voe dor an arsanailh. Pignat goustad a reas ar c’harr gant straed an Tour war-zu dor Konk-Leon. Lammat a ris diwar lost ar c’harr pa oa o tremen dirak ho ti ha stekiñ ouzh ho tor... Setu penaos ’m eus kollet va c’hasketenn !

Paoñ ! Setu bremañ ur werenn eus ar prenestr o tarzhañ ! Ha ni, spontet, hon-tri, na petra ! Hag ur vilienn ront o tont da ruilhal war ar plañchod gwerniset betek treid Fanny, ul lizher staget outi... Ha Lanninon ha lammat etrezek ar prenestr, ha sellet ouzh an dud o tec’hel kuit.

– Setu torfed diwezhañ hon daou lampon ! emezañ. Un oto ruz eus merk Pennhard a zo ganto... Ne vo ket diaes da adkavout ! N’eus ket ezhomm klask redek war o lerc’h diouzhtu. Re bell emaint dija, forzh penaos !

– Ur Pennhard ruz a lavarit ? Gouzout a ran piv he deus unan ! emeve.

- Ha piv 'ta ?
- Sterenn Pradmeinog, sur, ha n'eo ket marteze !
- Pennhêrez Kerstered ! Feiz, gwir eo ! Soñj 'm eus bezañ gwelet he oto dirak preti ar Meurvor dimeurzh...

E-keit-se e tistag Fanny al lizher diouzh ar vilienn, ha lenn a ra :

– *Ao. Lanninon, Afer ar c'hastell ne sell ket ouzhoc'h. Diwallit ! Goude Drouglazhet ha Fili e vo tro ho merc'h a-benn nebeut. Texüe.*

– Texüe ! a huch Lanninon. Re hardizh eo hennezh !

– Texüe ? Piv eo ? Piv oa an Texüe skeudennet war an delwenn-led e gwirionez ? a droc'h Fanny.

– Sed amañ ur goulenn hag a zo deuet din... a respont he zad. Mat eo dit gouzout e oa ar marc'heg Texüe floc'h Anna Vreizh, ha gouarnour kastell Brest e penn kentañ ar XVIvet kantved. Deuet e oa Anna e Brest en amzer ma oa o pirc'hirinañ e Breizh da zegas ar pare d'he eil gwaz Loeiz XII, roue Bro-C'hall. Hennezh a oa klañv gant droug an urloù. Neuze, pa zeuas Anna d'ar vro eo an Aotrou Texüe hag a zegemeras anezhi en e gastell... Setu perak emañ e zelwenn-led er chapel bet aozet gantañ evit degemer hon Dugez.

– Beziet eo ar marc'heg dindan an delwenn ? a c'houlennan.

– An delwennoù-led n'int ket bezioù ! Neuze n'eo ket relegoù ar marc'heg emañ hon tasmant o klask,

kredapl...

– Petra neuze ?

– Amañ emañ an dalc’h ! Ur paotr kalonek oc’h-c’hwî, Fili... Setu perak... ma fell deoc’h labourat asambles ganin, ha gant va merc’h evel-just, e roimp lamm da Dexüe ha d’e gendorfedourien dizale.

Mousc’hoarzhin a ra Fanny ouzhin, ken e respontan krenn-ha-krak :

– Petra a rankan ober ?

– Mont diwar wel !

– An dra-mañ zo ouzhpenn din ! An dra-mañ n’eo ket poellek ! An dra-mañ...

Gwelet a ran daoulagad Fanny o pediñ hag oc’h aspediñ ac’hanon da gemer fiziañs en he zad. Hennezh a droc’h :

– Ar pezh a rankit ober eo chom kuzh amañ un devezh bennak. Evel-mañ e c’hellin sachañ hon tasmant e-barzh un toull-sac’h war va zammig meno !

– Ha va labour ? Petra a lavaro Hamilton ?

– Hennezh a vo fier-ruz ac’hanoc’h gant danevell veur ho trec’h a skrivoc’h evit an TZD. Deoc’h peadra da skrivañ ul levr zoken !

Baoñ ! Baoñ ! Setu unan bennak o stekiñ ouzh an nor en traoñ...

– Nag a dourni en noz-mañ ! a estlamm Lanninon. Ez an da welet piv zo amañ. Chomit didrouz...

Ur bistolenn en e zorn e tiskenn d'an nor vras, hag e klevomp, Fanny ha me, eus pondalez an derezioù :

– Tonton Pêr ! Deus tre ! N'ez ez ket da gousket d'an eur-mañ ? Petra a c'hoari ganez ?

– Emañ va gwad o treiñ e gwelien... Me zo o paouez bezañ galvet gant mirour ar mirdi... N'en deus ket fiziañs ennon ken, emezañ. Roet eo bet va sac'h din gant Bergamot. dilabour on bremañ...

– 'Peus ket ankounac'haet ar pezh 'm oa prometet dit ?

– C'hwi a c'hopro ac'hanon, neuze ?

– Ya. Na ra ket bil ! Kemer a ran ac'hanout da vevel, ha da wreg da vatezh, ma fell deoc'h...

– Ezhomm hon eus ur geginerez ampart, just a-walc'h ! a ouzhpenn Fanny en ur ziskenn betek rez-an-douar. Fant zo ur vestrez-keginerez, war a lavarer...

– Gwir a lavarer, avat ! a respont Pêr Rousselet.

– Arsa ! a estlamman en ur c'hoarzhin. Emaoc'h o lemel va c'hempennerez diganin !

– O ! Digarezit... Ne ouien ket... a valbouz Fanny.

– N'eo ket marv mil den, Fanny gaezh ! Damant 'm eus da Fant, sur, met gouzout a ran e vo eürus en ti-mañ...

– Fant a lavaro d'ur vignonez dezhi d'ober war ho tro, unan varrek ! a asur Tonton Pêr. Ez an da welet anezhi diouzhtu... Kenavo ha bennozh deoc'h, aotrou Lanninon ! Devezh mat deoc'h holl...

– Kousk mat, Tonton Pêr !

Ha Pêr Rousselet ha mont kuit en ur sevel e zorn d’e dog.

– Anavezout mat a rit ar re Rousselet ? a c’houlenner gant Ronan Lanninon.

– Pêr ha Fant ? Ya, ’vat ! Graet ’m eus anaoudegezh gant Pêr dek vloaz zo dija, e-pad ar brezel bras. Ur soudard sentus ha kalonek e oa e-barzh ar rejimant e oan ofiser ennañ. E 1916 omp bet asambles er fozioù-brezel, e Verdun. A-hont em boa saveteet e vuhez dezhañ... Setu penaos omp deuet da vezañ mignoned.

A-boan troet an alc’hwez e klevomp ur wech c’hoazh “Baoñ ! Baoñ !” ouzh an nor.

– Adarre ! eme Fanny.

Ur paotrig eo a zo dirak toull an nor ar wech-mañ. Gwisket eo e martolod gant ur bragoù berr ha botoù-koad en e dreid :

– Demat deoc’h, aotrou Lanninon ! Setu ur pakad evit an dimezell Fanny...

– Peseurt anv out-te ? a c’houlenner Fanny en ur gemer ar pakad.

– Piti Fernand !

– Trugarez dit, Piti Fernand ! Dal, ur pezh dek gwenneg evit prenañ kanetennoù...

Ha Fernand bihan kuit evel ur c'hazh gleb, hep trugarez na kenavo. Ar pezh a laka ac'hanomp da c'hoarzhin un tamm.

Piti Fernand

Chom a ra Fanny bamet dirak he frof. Ur voestad madigoù ez eo, unan gaer, kinniget e-barzh ur gurunenn baper, gant ur sifelenn aour

en-dro dezhi hag ur skritellig : *P. Ollivier, Ti ar madigoù, 39, straed Siam*. Ur golo-lizher zo stag ivez ouzh ar voest. Digeriñ a ra Fanny anezhañ ha lenn ar gartenn-weladenniñ a zo ennañ. Dont a ra he divjod da vezañ ruz-sklaer :

- O, trugarez, aotrou Fili ! Pegen gentil oc’h !
- Me ? Ha perak ’ta ? Dimezell Fanny, manket oc’h... N’em eus ket soñj bezañ kaset ar prof-mañ deoc’h !

Diskouez a ra Fanny ar gartenn : *Fili, kazetenner en Ti-Zef Digabestr, Brest*.

- Alato ! emeve. Ar gartenn zo gwirion, met me n’ou ket bet o prenañ madigoù deoc’h. M’en tou !
- Diwall, Fanny ! Hag ur prof digant ar sitoaiian Texüe a vefe ? a huch Lanninon en ur gregiñ e-barzh ar voest. Deuit ganin !

Digeriñ a ra dor ar c’hav ha diskenn a-bevaroù. En em gavout e reomp en ur sal-gimiezh leun a voutailhoùigoù hag a ardivinkoù gwer renket mat war estajerlennoù. Kemer a ra ur mortez ha pilat ur madig e-barzh. Lakaat a ra e fri a-us ar mortez hag e astenn deomp :

- Petra a glevit ? emezañ.
- C’hwez an alamandez, a gredan... a respontan.
- Dedennus-kenañ !

Kemer a ra bremañ listri a bep seurt ha podoùigoù gant penn an Ankoù treset outo... En em

lakaat a ra da labourat buan gant urzh ha resisted.
Lakaat a ra un tamm madig da deuziñ a-us ur
flammenn e-barzh ur werennig hir gant dour,
trenkenn varbiturek ha produioù iskis all... A-benn
ar fin e teu an dourenn sklaer da vezañ ruz teñval !

– O ! a estlamm Fanny.

– Petra a sinifi kement-mañ ? a c’houlenn he zad.

– Kianidenn² zo e-barzh !

– Ar gwir zo ganez... Ampoezonet eo ar madigoù-
mañ gant kianidenn !

– Alato ! a estlamman. Derc’hel a ra al lakez-
tasmant-se d’e bromesaou ! Darbet d’ho merc’h
bezañ drouglazhet ivez... Pegen digalon, pegen
korvigellek ez eo !

– Savet mat eo bet ar gwalldaol-mañ, avat ! Met
ar chañs zo ganeomp ! Arsa... Ha graet ho peus
ho soñj ?

– Ya, sur... Dav eo din mont diwar wel !

– Chom a rit kuzh amañ, neuze ?

– Hag e ran !

– Da zorn din, Fili ! a ziskleir amiral an igounierien.

A-greiz m’emañ Lanninon o stardañ va bizied
da zraskal anezho e resevan ur serr-lagad leun a
garantez digant Fanny.

Fanny, d'ar Merc'her 20 a viz Mae, da 4 eur.

Emañ Fili o kousket c'hoazh. Ezhomm en deus diskuizhañ, sur a-walc'h, goude bezañ splujet er Penfell diwar ar pont-tro da 6 eur vintin. Nag un haroz ! Aozet hon eus dezhañ, Tad ha me, ur gambr en hon ti bras e Rekouraños. Evit ar c'houlz emaomp en ti-polis, straed an Doktor Duret, e Sant Varzhin. Dirazomp emañ an enseller Fochilord o kenteliañ ac'hanomp :

– Setu, igounier kaezh, ar pezh a c'hellan lavaret deoc'h... Paotred ar c'horfvuzulierezh, pe an anthropometriezh m'ho peus c'hoant, n'o deus kavet roud-biz ebet hag a glotfe gant re an dud anavezet er prefeti, siwazh deomp ! Ouzhpenn-se, polis ebet e-karg eus an dorfedourien n'en deus kavet peadra da damall hini pe hini da vezañ tasmant ar c'hastell... Me 'soñj din e sorc'henn hon tasmant e delwenn-led Texüe, evit bezañ bet gwelet teir gwech er chapelig e-kerzh an nozvezhioù diwezhañ. Ur wech en deus spontet ar gward Rousselet, ur wech all drouglazhet ar

brigader Drouglazhet, hag ur wech all c'hoazh da c'hoari koach koukoug ganeoc'h ! Re zo re, igounier ! Emañ tud o skrijal e kêr, tud all o c'hoarzhin goap ouzh ar Polis... Setu perak em eus divizet sevel un toull-trap a feson, en nozvezh a zeu, a-enep hon tasmant !

– Bez' e c'hellin skoazellañ ac'hanoc'h... a droc'h Tad.

– Hep mar ebet ! Afer hag enor ar Polis eo pakañ an abostol-mañ... Chomit er gêr fenoz, mar plij ganeoc'h ! Ha warc'hoazh-vintin e kinnigin an tasmant digougoul. Deuit d'ar c'hastell abred diouzh ar mintin, war-dro seizh eur, lakaomp deoc'h...

– Hag e teuimp, neketa, Tad ? a respontan.

– Ya ! Inch Allah, evel ma vez lavaret en trevadenn-où ! Ma fell da Zoue...

Fanny, d'ar Merc'her 20 a viz Mae, da 10 eur noz.

Deuet eo Fant d'ar gêr da fardañ ur gwir friko deomp. Ouzh taol hon eus komzet eus hor c'haozeadenn gant an enseller Fichilord, na petra ! Ur voutailhad Nozioù-Sant-Jorj 1921 zo bet kaset war-draoñ...

– Ha bremañ e rankan chom serret en ti-mañ, neuze ? a c'houlenn Fili.

– Tamm ebet ! Bremañ e rank Fili chom diwar wel. Netra ouzhpenn ! a asur Tad.

– Bez' e c'hello va zad lakaat ac'hanout da esaeñ unan eus e dreuzwiskamant... a lavaran.

– Ya, gallout a ran treuzfurmiñ Fili-mañ... Te zo a vent ganin, 'soñj din. Dilhadoù a bep seurt 'm eus da ginnig dit... Yezhoù estren a gomzez ?

– Chaokat a ran saozneg, alamaneg, svedeg hag italianeg ivez... a respont Fili.

– Dreist ! Me zo 'vont d'ober ur gwir Italian ac'hanout ! Lip da vanne kafe ma 'z aimp d'ober un taol esae... Un dro hon eus d'ober war ar pont da hanternoz. Na ra ket bil : ne vo ket ezhomm lammat er Penfell fenoz !

Kerkent e skoomp hon-tri etrezek ur gambr leun a zilhad : gwiskva Tad eo. Buan ez eus kavet da Fili ur gwiskamant gwenn diouzh giz Napoli hag ur skoulm papilhorig da stagañ ouzh gouzougenn e roched.

– Ha bremañ, eme Dad, un tamm fardaj war da fri... Te n'eo ket suilhet a-walc'h da groc'hen, Fili ! Ez an da goshaat ac'hanout ha lakaat brilhantin en da vlev... Setu ! Sell ouzh da benn er melezour.

– Va Doue ! Poltred va zad-kozh ez eo, a c'hoarzh ar c'hazetenner.

– Ne oa ket divalav da dad-kozh, a gredan lavaret...

– Arsa ! a droc'h Tad. Poent eo mont da aveliñ... Dont a ri ganeomp, Fanny ?

– Me zo gwelloc'h ganin mont da gousket diouzh-tu. Noz vat a lavaran deoc'h.

Fili, d'ar Merc'her 20 a viz Mae, da hanternoz.

An diskar-loar zo. Teñval eo anezhi e straedoù Rekourañs. Klevout e reomp an diwaller-noz o hopal en diabell :

– Sonet eo hanternoz !

Pignat a reomp en deñvalijenn gant skalieroù sonn ar Feunteun. Ar bourmenadenn-mañ a laka hor c'hoan da ziskenn, avat ! E krec'h ar skalieroù ez erruomp Straed ar Pont. Tram ebet ken d'an eur-mañ, evel-just, penn mezhier ebet kennebeut fenez... Gwall sioul eo ar c'harter. Emañ Lanninon o vousekanañ “Krim ar ru Suffren”. Drant eo evel ul labous noz.

– Lavarit din, Ronan, da belec'h emac'h o kas ac'hanon ?

– Etrezek ar pont ez eomp... Ahont 'no ur sell war beg Rekourañs.

A-greiz m'emañ o lavaret an dra-se, emañ gouloù un oto o tont war wel dirazomp, e penn ar straed.

– Deomp buan da guzhat er porched-mañ ! a urzh an igounier.

Souchet ouzh ar voger e welomp ar c’harr-tan o tremen hebiou deomp hep difonnaat.

– Ar Pennhard ruz ! a lavaran.

– Ya, ha daou zen e-barzh ! N’o deus ket gwelet ac’hanomp emichañs...

Kenderc’hel a ra ar c’harr gant e hent, neket war-zu krapenn an Turk Meur met war an tu kleiz gant ar straed Nevez.

– Gouzout a rit da belec’h emaint o vont ?

– D’an tour Tangi, klaoustre... Deomp betek ar pont bremañ. A-hont e c’hellimp spiañ anezho diwar an uhel hep bezañ gwelet.

Ha ni ha skeiñ gant herr war-zu ar pont. Aze, dindanomp, eo parket ar Pennhard dija. Diouzh aspled ar pont uhel e verzomp an daou zen o vont da zaoulinañ e traoñ an derezioù maen a gas da dor vras an tour kozh, evel pa vefent o klask un dra bennak en un toull du. Unan anezho a seblant bezañ ur ramz tort... Kejet ’m boa outañ dija, e-kerzh an nozvezh all, sur ! Egile a zo un direnn pe ul lampig bennak gantañ en e zorn. Ne chomont ket pell aze. Lazhet eo ar gouloùig dija. Ne weler den ebet ken. Aet eo an daou zen diwar wel !

- Ha bremañ ? a c’houlenann gant Lanninon.
- Bremañ e c’hellomp distreiñ d’ar gêr ! An daou-se ne zeuint ket en-dro diouzhtu, ha posupl e teufent en-dro...
- Hag e tislehoc’h din piv e oa ar re-se, ha petra ‘oant oc’h ober ?
- Piv int ? Ar re-se ‘poa graet anaoudegezh ganto, pa anavezez o c’harr-tan ! Unan anezho eo tasmant ar c’hastell emichañs... Petra emaint oc’h ober ? O vont da weladenniñ ar mirdi emaint...
- Met ar mirdi zo e tourell ar c’hastell, en tu all d’ar Penfell !
- Kavet eo bet gant an daou digourdi-se an doare da zigeriñ ur riboul meneget war plañioù kuzh ar c’hastell. Hennezh a gas eus an tour Tangi betek kalon an dourell, nepell eus chapelig Anna-Vreizh. Warc’hoazh vintin, da seizh eur, e ouezin penaos int bet degemeret gant an enseller Falichird en tu all d’ar riboul... N’eo ket tomm anezhi fenoz, ur banne Cognac a raio vat deomp du-mañ, a lavar Lanninon c’hoazh en ur frotañ e zaouarn.

Fanny, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 7 eur vintin.

Latar zo e Brest er mintin-mañ. Oc'h erruout e porzh ar c'hastell emaomp, Tad ha me. Dirak tour an Dugez Anna e spurmantomp tri c'hravazh ledet war al leur, pep a zen gourvezet warno, ha klañvdiourezed an ospital oc'h ober war o zro... Setu Bergamot o tont d'hor c'havout d'ar red :

– Spontus eo, aotrou igounier ! Pebezh mintinvezh ! Un eurvezh zo em boa klevet c'hwezh ur gaz morvitellus en dourell ha kavet an enseller Folochird, hag e zaou boliser, aet o-zri da netra e-kreiz ar chapelig. Galvet 'm boa ar c'hlañvdiourezed ha lakaet ar bolised da analañ c'hwezh vat al lenn-vor... N'int ket divorfilet c'hoazh !

– Kejet o deus ouzh an tasmant, 'm eus aon ?

– Siwazh, aotrou igounier ! Hennezh en deus graet e reuz, troet an delwenn-led war he genoù, freuzet ar chapelig... Mantrus eo ! Deuit da welet...

Ha Tad ha me war seulioù ar mirour penn-follet, o pignat gant ar skalieroù biñs, o redek

en trepasoù teñval... betek degouezhout e chapel Anna-Vreizh. Aze eo bet gwall boulzet delwenn an Aotrou Texüe ha diframmet ar mein plat a oa war al leur. E-touez ar mein e welan ur vou-tailhad aer gwasket, e-giz ar re a vez implijet evit c'hwezhañ rodoù ar c'hirri. Dindan al lec'h m'edo kalonenn an delwenn-led ez eus bremañ un toull don ha goulllo. Sellet pizh a ra Tad ouzh pep tra buan-ha-buan, mont war e zaoulin war bord an toull, ha splujañ e vrec'h ennañ da rastellat ar foñs gant e vizied. Dastum a ra ur pezh aour ha sevel en-dro. Un taol-lagad outañ ha reiñ anezhañ d'an Ao. Bergamot :

– Setu ar pezh a chom eus un teñzor hag a oa kuzhet amañ !

– Mallozh ! Mallozh ar foeltr ! a huch ar mirour. Ur skoed aour eus penn kentañ ar c'hwezekvet kantvet ! Daonet on-me !

– Petra a sinifi kement-mañ ? a c'houlenn Tad.

– Petra a sinifi ? Teñzor Anna-Vreizh ez eo hag a oa amañ a-viskoazh, dindan va zaoulagad, en va mirdi... Teñzor Anna-Vreizh, ken prizius all, klasket war e lerc'h gant an holl arkeologourien ! Teñzor Anna-Vreizh o paouez bezañ laeret gant ur muntre e-barzh ur mirdi e tourell ur c'hastell n'haller ket aloubiñ... ar mirdi on-me mirour anezhañ... Brasañ dizenor evidon eo an torfed-mañ !

– Ken prizius eo an teñzor-se ?

– Ken prizius ha meurdez an Dugez ha Rouanez Bro-C’hall ! Pezhioù aour, bravigoù an Dugez, kurunennoù Duged Vreizh ha me oar me ! Da vare ar rouaned e oa kustum an dud veur da veajiñ gant o zeñzor ha gwarded feal d’ober war o zro... Pa oa deuet Anna da bardonañ e Breizh-Izel e oa gwardedet gant an Aotrou Texüe. Hennezh a oa ur marc’heg meur anezhañ d’ar mare-se, ha kabiten hor c’hastell... Gantañ e oa bet aozet kaer an tour-mañ evit ober brav dezhi. Ne oa ket Anna ur birc’hirinez bennak : komandantez arme Breizh a oa ivez. Deuet e oa neuze da Vrest da gejañ ouzh an ofiser Herve Porzhmoger. D’an imor domm a zen-se he doa fiziet al lestr meur “Mari ar Gordennerez”, hag e oa-hi maeronez anezhañ. Tennañ a rae Anna lorc’h eus al lestr-se, paramantet ganti, hag ennañ daou c’hant kanol ! A-greiz ma oa e Brest setu taget al lenn-vor gant listri an amiral milliget Edward Howard dindan ar Roue saoz Herri VIII ! Gouzout a rit fin an istor-se, sur a-walc’h...

– Un emgann spontus war vor, er-maez da Lokmazhe... Stoket gant ar C’habiten Porzhmoger lestr pennañ an Anglizien “Ar Rejant”, ul lestr a vil donell, ha lakaet “Mari ar Gordennerez” an Dugez da darzhañ outañ. Marvet Porzhmoger er c’hrogad-se asambles gant ur mil daou c’hant bennak a Vretoned hag ur c’hwec’h kant bennak a Anglizien. Un devezh du evit ar Royale... a zispleg Tad.

– Hag an Dugez neuze ? a c’houlenner gant Bergamot.

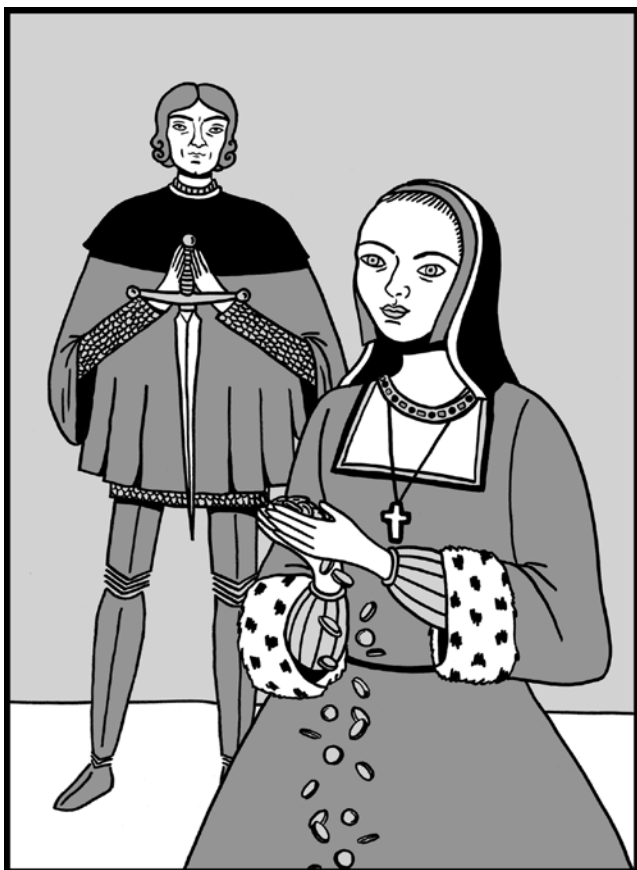
– Hi, gant aon da vezañ lakaet kraban war he zeñzor gant an enebourien, a fizias anezhañ da Dexüe, he floc’h leal... a-raok mont da guzhat er Folgoad ha kenderc’hel gant he zro-Breizh... Abaoe an darvoud skrijus-se n’eo doa istorour ebet klevet anv eus teñzor Anna-Vreizh ! Rak amañ e oa, diwallet gant delwenn-led Texüe, ar marc’heg chomet feal d’an Dugez en tu all d’ar marv, betek hiziv !

Hag eñ da gouezhañ war e zaoulin ha da zifronkañ dourek en e zaouarn...

– Arabat deoc’h plegañ dindan ar glac’har, aotrou Bergamot. Kavet vo al laer a-benn nebeut, a lavaran deoc’h.

– Ra vezit klevet gant an Aotrou Doue, igounier Lanninon !

– Deomp da aveliñ, Fanny ! a lavar Tad, sioul.

Jili Texüe | Anna Vreizh

Er porzh emañ daou bolis war o gourvez c'hoazh hag an enseller Filachord o tivorfilañ. Azezet eo war e gravazh. Liv ar grampouezhenn gentañ zo warnañ. Abafet eo :

– Digredus eo... Petra zo c'hoarvezet ? Ur wall-hunvre 'm eus bet ? Ac'hanta, Lanninon ! C'hwí an hini eo a zo amañ ?

– Ya, aotrou enseller ! Bezit distrafuilh... ha kontit deomp petra a zeu da soñj deoc’h en-dro... An tasmant ho poa gwelet ?

– Ya, sur. Hag an ankoù ’m boa kredet gwelet ivez ! Euzhus e oa. Kuzhet edomp va folised ha me er mirdi, a-dreñv ur mell skeudenn koad kizellet, bet tennet diouzh kastell-a-dreñv ul lestr kozh, ur Vari-Vorgan araoget mat... Klevet hor boa unan bennak o tont eus Tour Azenor. Ul lamm ’m boa graet... Bez’ edo an tasmant tostik dirazon... Aes e vije bet din tennañ ur boled etrezek ennañ, met ez vev eo a faote din pakañ anezhañ... Tapet ’m boa krog ennañ, diframmet e gougoul zoken... Soñj ’m eus bremañ e oa ur maskl enep gazoù gantañ ouzh e zremm... Kredet ’m boa bezañ lakaet kraban warnañ ha... kollet trumm ganin pep skiant eus traoù ar bed-mañ. Plegañ a reas va zivesker a-zindanon ha... n’em eus ket soñj a netra all ! Biskoazh kemend-all...

– Un taol-vailhantiz ho peus graet avat, aotrou Falichord ! Mouget oc’h bet gant ur gaz morvitellus degaset gant an torfedour... Ur gwir haroz oc’h-c’hwí, met paket oc’h bet evel ul lapin teir sizhun !

– Siwazh din !

Lakaat a ra Tad e zorn war skoaz Folachord :

– Gwashoc’h e vije bet ma vije bet implijet ur gaz lazhus gantañ...

Dantañ a ra an enseller e vuzell draoñ :

- Ez an da evañ ur banne kafe du ha d'ober va zamm enklask bremañ... Deuit d'am c'haout goude lein e Sant Varzhin. Traoù nevez 'mo da gontañ deoc'h... ha toullbac'het 'vo hon tasmant dizale ! Labour mat a ouezomp ober er Polis c'hoazh.
- Gouzout a ran ! Chañs vat deoc'h, Falachord !

Dre straed ar Morlu e tistroomp d'ar gêr Tad ha me. Glav bihan zo oc'h ober bremañ ha riklus eo ar pavez :

- Gant peseurt soñj emañ, Tad ? emeve.
- Gwech ebet n'en deus Fachalord gwerzhet ar vi e revr ar yar...
- Te soñj dit en deus livet gevier deomp ?
- Tamm ebet ! Me soñj ez eo didro... ha speredek zoken !
- Lavaret en deus e oar piv eo an tasmant Texüe...
- Pare eo da damall un den... Met didamall e vo an den tamallet gantañ !

Fanny, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 11 eur vintin.

Pa zifourk Fant e-barzh hor sal-vevañ emañ o kaozeal gant Fili diwar tra-pe-dra... Tennañ a ra e zorn diouzh va hiviz, sevel a ran buan diwar e varlenn ha mont da azezañ er gador-vrec'h e-kichen. Kement a virvilh zo gant Fant ken e tañs he zog war he fenn :

- Jezuz-Mari-Jozef ! a estlamm an It. Rousselet.
- C'hwi zo o vont da gemenn ur gwallreuz deomp, klaoustre... a lavaran.
- Aotrou Fili ! Emañ lakaet diskred warnoc'h da vezañ tasmant ar c'hastell !

Ha Fant, berr warni, ha kouezhañ en trede kador-vrec'h.

- Distanit ho soubenn, Fant ! Kontit deomp petra zo c'hoarvezet...
- Heugus eo ! Pegen divalav eo ho tiskrediñ, aotrou Fili, c'hwi ken onest all ! En ho ranndi on bet er mintin-mañ, evel ma oa bet goulennet ganin... A-greiz m'edon o kemer an dilhad ho peus

ezhomm amañ... setu an enseller Fochalird gant pemp poliser oc'h en em silañ en ti ivez ! “E anv al lezenn”, a huche ! “Rankout a ra din kaozeal gant an Ao. Fili”. Ha me da respont : “Aet eo da veajiñ...” “M'en douete !” emezañ en ur c'hoarzhin glas. “Chomit sioul war ar gador-mañ... Ni zo 'vont d'ober furchadeg !” Che ! Setu al loeroù-tachoù o furchata e pep lec'h, en tiretennoù, dindan al liñselioù, er fornell, war an armelioù, er pod-kambr zoken ! Er voest-vutun o deus kavet ur pezh aour...

– Ur pezh aour e-barzh va ranndi ! Biskoazh c'hoazh... a estlamm Fili.

– An enseller a frote e zaouarn hag a lavare : “Gant an dra-mañ on sur bremañ ez eo Fili hon tasmant !” “Met, eme ur poliser dezhañ, Fili hon eus gwelet er c'hastell o redek war e lerc'h !” “Oc'h ober van e oa ! Sur, ha n'eo ket marteze !”, a responte egile. O welet e oan-me chifet-bras outañ, e oa en em lakaet da ziskar tout ar pezh a c'helle, al levrioù renket mat, ar c'hazetennoù... Ur c'haier kozh-Noe en doa kavet Facholord e-mod-se, kuzhet dindan ur bern kazetennoù... Plijet-meurbet e oa gantañ...

– Ur c'haier kozh ? Peseurt kaier 'ta ? a c'houlenn Fili.

– En em lakaet e oa da gaozeal chuchumuchu gant e boliserien. Savet 'm boa va skouarn... Ne gomprenen ket mat eus petra e oa kaoz ganto,

un nebeud gerioù nemetken : skrid-parc'h, Texüe, teñzor Anna-Vreizh, aour, prouennoù kendrec'hiñ... Neuze en doa blejet : "Ar wech-mañ e ouzon a-dra-sur piv eo an torfedour, kavet hon eus ar pezh hor boa da gavout, paotred... N'hon eus netra d'ober amañ ken !", hag aet e oant kuit gant ar pezh aour hag ar c'haier...

– Ar boliserien n'o deus ket heuliet ac'hanoc'h, Fant ? a c'houlennan.

– N'o deus ket ! Gant aon da vezañ unan peg ouzh va seulioù betek amañ, on aet kuit eus an ti dre an nor a-dreñv hag a sko war ar ru Vras. Graet 'm eus troioù ha distroioù e karter Sant-Loeiz, er c'hoc'hu, prenet amann e marc'had Pouliken, chomet da flapañ war plasenn an Droukkomz...

– Ya, evel-just ! a gred Fili ouzhpennañ.

– Arabat deoc'h c'hoarzhin, aotrou Fili, rak a-benn nebeut e vioc'h tamallet da vezañ muntrer ar brigader Drouglazhet...

– Ar gwir zo ganeoc'h, Fant ! Ret eo din mont... emezañ en ur gregiñ en e gabig. C'hoariet a-walc'h en deus graet Texüe o kuzhat dillo falsprouennoù en va ranndi.

– Da belec'h e faot dit mont ? a c'houlennan.

– Da zisplegañ d'an enseller Facholard n'on ket kablus...

– A-sav ! a huch Tad en ur zegouezhout trumm. Chom sioul, Fili... Amañ edon, a-dreñv an nor-mañ, ha pep tra 'm eus klevet...

– Pep tra, a lavarez ! Spiañ a rez ac’hanon bremañ
pa vezan gant Fili ? emeve, va fas o treiñ a ruz-roz
da ruz skarlek.

– Fili ! a urzh Tad, mezhek un tamm. Deus ganin
er burev, mar plij... Me zo o vont da zisplegañ ar
jeu dit.

Ha Fili ha mont war seulioù Tad, ober ur
wilc’hadenn-lagad din a-raok serriñ an nor war e

Dek munutenn diwezhatoc'h e teu Fili ha Tad er sal-vevañ en-dro. Laouen int o-daou.

– N'eo ket ijin a vank deoc'h, Ronan ! eme Fili.

– Arsa ! Ober a ran va micher... Met ober a rin war da dro, kuites dit da vezañ trubuilhet gant hon enseller pennek ! Hag ober a rin war-dro Texüe ivez ! Bez' e c'heller krediñ ez eo hennezh leun a ampartiz...

– Ha c'hoari a ra fin ha buan !

Tennañ a ra Tad e alan ha disklêriañ :

– C'hwezh vat a zeu eus ar gegin, avat ! Deomp diouzhtu d'ar sal-debriñ... ha goude merenn ez aimp da bourmen e kêr. N'eo ket labour a vank deomp ! Ur banne kinkina a'z aio ganeoc'h da zigor-kalon ?

Fanny, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 2 eur nemet kard.

Langaj taer a glevomp eus toull-dor an ti-polis. N'eus gward ebet en antre d'an eur-mañ. Mont a reomp gant an trepas betek ar sal ez eus trouz enni. Serret eo an nor. Outi e c'heller lenn "Enseller" war ur skritell. Jestroù a ra Tad evit lavaret da Fili ha me ober ur prenn d'hor muzelloù ha selaou...

– Re zo re, Falachird ! a huch Krokignol. Dizurzh zo e kêr abalamour d'an tasmant. Texüe, Texüe ! Ne glever nemet anv eus hennezh... Un hanter eus Brestiz zo o krenañ gant an aon hag o tont da glemmichal ouzh va jiletenn. An hanter all zo krog da c'hoarzhin goap ouzhomp... Soñj'ta ! Poliserien Brest luskellet ha lakaet da gousket gant un tasmant ! A-benn nebeut e vo klevet kanaouennoù flemmus diwar hor c'houst. Gouzout a rez penaos emañ an dud-mañ, en tavarnioù...

Ar Yaou zo hiziv. A-benn disadorn e ranko bezañ lakaet an traoù en urzh, da lavaret eo bezañ kraouiet Texüe.

– Ha kraouiet vo, aotrou rener ! Gouzout a ran piv eo...

– Gwell a-se ! Piv 'ta peus kavet ? Ur galeour ? Ur morian ? Ur yuzev ? Ur Sinad ?

– Ur c'hazetenner, aotrou rener... Fili eo tasmant ar c'hastell, me zo sur.

– Fili, paotr an Ti-Zef Digabestr ? Gouzout a rez eo aet diwar wel ? Kelaouet on bet gant Hamilton, rener an TZD. Trubuilhet e oa. Gwelet ez eus bet un den o lammat diwar ar pont-tro, dec'h vintin, gant un amiegez galvet e fin an noz. Ho kazetenner a c'hellfe bezañ ?

– Pe forzh peseurt martolod tailhet ur boned forc'hek dezhañ...

– Souezhus eo an afer-mañ memestra !

Un tenn-anal a ra Krokignol. Neuze e stok Tad ouzh an nor.

– Penaos emañ an traoù ganeoc'h, aotrounez ? Mont a ra gwelloc'h, enseller ? eme Dad en ur zigeriñ dor ar burev mogedek, evel pa vije bet o paouez erruout en trepas.

An daou all ne respontont ket. Lakaet diaes int, kredapl... Kenderc'hel a ra Tad :

– Ar blijadur 'm eus da ginnig deoc'h va mignon an Ao. kont Caffarelli, diskennad eus Jozef a g/Caffarelli, prefed-mor e Brest da vare Napoleon... Ofiser eo an Ao. kont er Regia Marina, morlu roue

Italia, hag istorour meur e Sapienza Università di Roma ivez... Dedennet-bras eo gant afer an tasmant.

– Incantata Signori ! a lavar Caffarelli. Me a gomz ho yezh molto bene...

– Me zo incantata ivez, aotrou kont, a valbouz Krokignol...

– Indivinout a ran piv eo fantasma del castello : ar grande strobinner Harry Houdini an hini eo !

– Houdini ? N'eo ket ! N'eus strobinner ebet emgejet en afer-mañ, a c'hellan lavaret deoc'h... a respont an enseller.

– Ha c'hwi a gonoser l'asasino ?

– Bez' e c'hellit kaozeal dirak ar C'hont Caffarelli, Aotrounez. Ken sekret ha me e chomo deoc'h... a asur Tad.

– Neuze, ez eomp da lavaret pep tra deoc'h... a ziskleir rener ar polis.

– Ha gouzout a c'hellomp pe anv eo an tasmant ? a droc'h Tad.

– Ya ! eme Grokignol. Gouzout a reomp ez eo Fili an torfedour...

– Fili ? Kazetenner an Ti-Zef Digabestr ? a estlamman.

Chom a ra Caffarelli-Fili difrom evel pa klevfe an anv-se evit ar wech kentañ.

– Ya 'vat ! En e ranndi hon eus kavet prouennoù na c'haller ket diarbenn... a lavar Filachird.

Tad ha me a ra min da vezañ dedennet-kenañ.

– Setu ! eme an enseller, ur pezh aour kavet er voest-vutun...

Sellet a ra Caffarelli-Fili outañ a-dost :

– Bellissimo ! Hennezh zo ur pezzo gall eus tempo Luigi XII !

– A zo gwir, aotrou Caffarelli. Ur mestr oc’h-c’hwil war ar moneizioù !

– Ar c’hazetenner Fili zo sod gant an Azginivelezh emichañs... emeve.

– Ne soñj ket din, Dimezell ! a droc’h ar poliser Fachalir, rust un tamm. Ouzhpenn-se em boa kavet ar c’haier kozh-mañ... Klaoustre e vefec’h laouen o teurel ur sell warnañ, aotrou istorour !

Hag an Ao. istorour Caffarelli-Fili da follen-nata ar c’haier.

– Molto interessante ! a estlamm Caffarelli. “*Eñvorennoù kuzh Jili Texüe, floc’h Anna Vreizh*” eo titl an dornskrid. Skrivet eo e galleg kozh...Ar pennad-mañ a c’hellan treiñ grosso-modo :

... *Klevout a raemp trouz spontus ar c’hanolioù o tont eus ar gouzoug-mor. Edo l’Inglese o klask aloubiñ al lenn-vor. O pediñ e oa va mestrez veurdezus en he c’hador-gofes e-barzh cappella del castello. E-harz he zreid e oa un arc’h leun ag oro hag a vragerizioù lugernus...*

*Ur soubladenn izel a ris dirazi, ha gortoz difiñv
ma komzje an Duchessa ouzhin. Lungo e chomas
dilavar. Infine e lavaras, don he mouezh :*

*“Kuites da vezañ catturet gant l’Inglese, e rankan
partire dizale... Amañ emañ tesoreria Duged Vreizh.
Gwelloc’h eo din e lakaat e sicurezza a-raok mont e
strada. Deoc’h-c’hwil da guzhat anezhañ er bez hag
a zo amañ e-kreiz ar chappella, dindan patromaj an
Dreinded Santel.”*

*Rispondere a ris e kendalc’hfen da ziwall anezhañ
ha pa gollfen va buhez... An Duchessa hag he lez a
guitaas ar c’hastello dre ar riboul a gas d’an torre
Tangi, kuites da vezañ perceptet gant Brestiz.
Douarañ a ris subito an arc’h, ha scrivere e-barzh
va zestamant e vefe lakaet un delwenn-led ac’hanon
a-us tomba ar chappella pa vin aet d’an Anaon...*

– Ar gwir zo ganeoc’h, Facholir, eme Dad en ur
follennata ar c’haier kozh d’e dro. Diluziet eo ar
c’hevrin gant ar skrid-mañ.

– In effeti ! a ouzhpenn Caffarelli-Fili.

– Sur oc’h bremañ ez eo Fili al laer hag ar muntre,
kredapl ! a lavar an enseller Filochird.

– Ac’hem ! a respont Tad.

– Petra ’peus ezhomm c’hoazh ?

– Ar perag eus kement-se ! Perak en defe ezhomm
ar c’hazetenner yaouank-se da zont da vezañ ul
laer, hag ur muntre ouzhpenn ?

– Rak an arc’hant ! Rak ar binvidigezh, na petra !

a huch Falochird. Meur a wech eo bet gwelet Fili e kêr oc'h ober al lez d'ar bennhêrez pinvidik Sterenn Pradmeinog...

– Paourkaezh dimezell Pradmeinog, a hirvoud Krokignol... Ha klevet ho peus ar c'heloù fall ?

– Peseurt keloù ? a c'houlennan.

– Marvet eo Sterenn Pradmeinog er mintin-mañ. Lavarout a ra an dimezell Beckasson, matezh maner Kerstered, eo ar c'hazetenner Fili a zo kablus d' he marv ! Un enklask a rankomp ober neuze...

– Marvet ! Sterenn Pradmeinog ? a estlamm Caffarelli-Fili, drouklivet.

– N'ez a ket mat ganeoc'h, Fili... Filippo ? a vesteodan.

– Scusi ! N'eo ket kalz a dra, a respont Filippo-Caffarelli-Fili, divarc'het un tamm. Klañv e vezan spesso gant moked ar butun... Bene e vefe din aveliñ !

– Pet gwech warn-ugent em eus lavaret da Folachird e vutun re ? a skandal Krokignol. Ambroug a ran ac'hanoc'h betek an nor, Dimezell hag Aotrounez, a ouzhpenn, seven.

Kenderc'hel a ra an diviz e toull dor an ti-polis :

– Ur muntre eo ar Fili-se, a lavaran deoc'h, eme an enseller c'hoazh. Ur muntre hag a blij an arc'hant dezhañ, anat deoc'h !

– Da biv ne blij ket an arc'hant ? Me zo prest da bariañ ganeoc'h eo dinamm ar c'hazetenner Fili

en afer-mañ...

– Da bariañ petra ? a c’houlenn an enseller en ur ober ur c’hruz d’e zivskoaz.

– Ur friko mat e Santez-Anna ar Porzhig, ni asambles gant va merc’h hag an Ao. kont, dirak ar mor, en aer vat evit va mignon Filippo...

– Mat eo din, Lanninon !

– Me a bari ivez e kasin deoc’h ar gwir laeron a-raok fin ar sizhun...

– C’hwil vo koll ! “Amiral an igounierien” zo vont da goll e steredennoù !

– Me vo trec’h, evel kustum, Fichalird... eme Dad en ur astenn e zorn davet hini an enseller.

Pignat a reomp hon-tri e-barzh ar c’harr-kezeg hag a zo o c’hortoz ac’hanomp dirak iliz Sant Varzhin, ha loc’hañ diouzhtu.

– Tonton Pêr ! a huch Tad d’ar bleiner. Kas ac’hanomp da straed ar Grapenn, e karter ar stalioù levrioù kozh.

– Ul levr emhout o klask, Tad ? emeve.

– Ur marc’hadour kentoc’h... O follennata kaier an Aotrou Texüe bremaik, em eus “kavet” an dra-mañ peget e pleg ar bajenn ziwezhañ, a respont en ur ziskouez un tamm paper deomp...

– Petra eo an dikedenn-se ? a c’houlennan.

– Un ex-libris³ eo... Un enskrivadur eus perc’henn al levr gant e anv skrivet warnañ. Amañ e c’heller

3. Ger latin a dalv : merk-perc’henn

lenn : *Baron B. Balafennog, Brest.*

– Soñj'm eus bezañ gwelet ar Balafennog-se gant e wreg dilun da noz, e Kerstered, o stlakañ e zaouarn dirak Sterenn... eme Fili, trist e vouezh.

Kemer va zorn a ra Fili, ha stardañ anezhañ. Merzout a ran daeroù en e zaoulagad...

– Fanny, Fili-Filippo ! a c'hourdrouz Tad. N'eo ket loar ar bichoned c'hoazh ! Me zo 'vont da lavaret deoc'h petra ez eoc'h d'ober e stal an Ao. Balafennog. Ur gefridi eo a fizian ennoc'h...

An Ao, hag an Itr. Balafennog

Fili-Caffarelli, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 3 eur.

Seniñ a ra ar c'hloc'hig a-us an antre pa boulzan dor ar stal levrioù ha traoù kozh. Pep tra amañ zo propik ha renket mat. Plijet on gant c'hwezh flour ar c'hoar hag a ren amañ. Degemeret omp gant ar baron e-unan, gantañ un tog uhel solier-ha-kalatrez war e benn hag ur torch en e zorn. Edo ar marc'hadour o lufrañ ur skeudenn gouevr d'am meno :

- Demat deoc'h, tud yaouank ! Baltazar Balafennog en ho kourc'hemenn... en em ginnig ar c'hozhiad.
- Aotrou baron, a lavar Fanny, setu an aotrou kont Caffarelli, diskennad eus Jozef a g/Caffarelli. Kelenner eo e skol-veur Sapienza...
- Università di Roma, a ouzhpennan...
- Degemer mat deoc'h, Professore Caffarelli, ha degemer mat deoc'h Dimezell !
- Aotrou baron, kuzuliet on bet da vizitañ ac'hanoc'h gant pennlevraoueger ar Vatikan... a lavaran.
- Anavezet on gant pennlevraoueger ar Vatikan ?

– Ya, Maestro ! Me zo vont rapido ganeoc’h :
emaon o klask war-lerc’h ul levr rarissimo eus
ar c’hwezekvet kantved hag a zo ganeoc’h en ho
krande biblioteca. Anvet eo : “Ricordi secreti Jili
Texüe, vasale Anna Vreizh”...

– Ac’hanta ! “Eñvorennoù kuzh Jili Texüe, floc’h
Anna Vreizh” an hini eo ! a lavar Balafennog,
daoulagad touseg dezhañ. Ya, gwir eo...
Perc’hennet ’m eus ar c’haier farsus-se, gwechall.
Un dastumadur a varvailhoù hep penn na revr...
Kavet ’m oa anezhañ e-barzh un diretenn guzh eus
un daol-skrivañ bet d’ar c’habiten-lestr Duguay-
Trouin pa oa o chom e Brest ! Soñj ’m eus bezañ
profet ar c’haier d’un dimezell hag a zo kustum da
brenañ pezhioù arrebeuri diganin evit he manier...
Ur vaouez yaouank dispar, ur pennhêrez vrokus,
un arzourez n’ankounac’hain biken... emezañ en
ur dapout ur fri-lien.

Hag eñ da zifronkañ a-daol-trumm !

– Petra a c’hoarvez ganeoc’h, aotrou baron ? a
c’houlenn sioul Fanny en ur lakaat he dorn war
skoaz ar marc’hadour.

– Paourkaezh dimezell Pradmeinog ! a respont ar
c’hozhiad o ouelañ gwalc’h e galon. Aet eo d’an
Anaon er mintin-mañ, siwazh !

– Scusi ! emeve. Ho trugarekaat a ran, Maestro. Lo
non resto pelloc’h...

Klevet a reomp ur vouezh skiltr o tont eus penn pellañ ar stal. Mouezh an It. Balafennog an hini eo :

- Baltazar ! Gwell e vefe dit serriñ ar stal bremañ...
- Mat, Kazhig... Kenavo a lavaran deoc’h, tud yaouank. Bezit ar vadelezh, Professore Caffarelli, da saludiñ an Ao. pennlevraoueger eus va ferzh !
- Hag e rin, Maestro !

Setu kaset hor c’hefridi vihan da benn, dindan div vunutenn...

Fili, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 4 eur, e Rekouraños.

– Petra nevez, Fant ? a c'houlenn Ronan Lanninon o tistreiñ d'ar gêr.

– Netra, aotrou ! N'em eus laosket den ebet da zont en ti... Nemet paotr ar gaz deuet da cheñch ar c'honter evel-just... a ouzhpenn Fant. Ha skubellet 'm eus war e lerc'h ur wech graet al labour gantañ.

– Deuet ez eus un den da cheñch ar c'honter-gaz, a lavarit ?

– Ya ! Hag unan bras ouzhpenn, ken tort hag ur c'hañval...

– Deomp da welet an dra-se ! a lavar Lanninon deomp.

Diskenn a reomp asambles er c'hav. Dindan an diri emañ ar c'honter gaz...

– Grik ! emezañ. Savit ho skouarn ! Ne glevit netra ?

– Klevout a ran titirin un horolaj... emeve.

– Ur vombezenn zo bet lakaet er c'honter-mañ !

– Ur vombezenn, Jezuz-Mari-Jozef ! a huch Fant, spontet.

– N'em eus ket aon rak ar bombezennoù-me, a lavar Rousselet. Me, e Verdun, er fozioù-brezel...

– Peoc'h, Tonton Pêr ! a urzh Lanninon. Ro din ar voest-ostilhoù hag a zo en armel voger du e-barzh va sal-labour, aze e-kichen... Fanny ! Fant ! Kit da evañ ur banne te e penn ar jardin, 'ken kaz...

– Jezuz-Mari-Jozef ! a estlamm Fant en ur derc'hel kuit.

– Ne darzho ket ardivink an diaoul-mañ diouzhtu, emichañs ? a c'houlenn Fanny a-raok mont war-lerc'h Fant.

– Ne soñj ket din, Merc'h ! Diouzh va santimant en deus an tort lakaet ar vombezenn da darzhañ emberr, evit bezañ sur da lazhañ an holl dud a vev en ti-mañ !

Diviñsañ a ra Ronan Lanninon ar c'honter, ha tennañ anezhañ buan diouzh kan ar gaz evel pa vije un den a-vicher.

– En em renkañ a rin gant Kompagnunezh ar gaz diwezhatoc'h... emezañ.

Kemer a ra ar c'honter pounner war e skoaz, mont betek e sal-labour, ha lakaat goustad ar voest war an daol. Digeriñ a ra ar mekanik gant gouestoni ha sellout pizh ouzh an horolaj stag outañ. An dour a ziver diouzh e dal. Kemer a ra ur sizailh, moustrañ war e anal... ha troc'h un orjalenn ruz.

– Echu eo. Lazhet eo an horolaj foll... a huanad an igounier. Ijinek eo an ardivink-mañ, ur souezh ! Lakaet e oa bet ar pothouarn-se da darzhañ da zek eur-noz. Tomm eo bet d'hol lêr, mignoned !

Ha sioul :

– Deomp da evañ ur banne te gant ar merc'hed, me zo sec'h va gourlañchenn...

Fanny, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 7 eur noz, er gêr.

– Ouzh taol ! a huch Fant eus ar gegin en ur seniñ ur c'hloc'hig.

Ar c'hwezh vat a aloub an ti a laka ac'hanon da ziskenn buan d'ar sal-debriñ. En em gavout a reomp tro-dro d'an daol, Tad, ar re Rousselet ha me.

– N'edo ket Fili ganez, Tad ? a c'houlennan.

– Emañ an Ao. Fili o paouez mont kuit... a lavar Tonton Pêr.

Redek a ra Tad etrezek an nor ha teurel ur sell war ar straed. Aet eo Fili diwar wel dija...

– Ha treuzwisket e oa c'hoazh ? a c'houlenn Tad en ur zistreiñ d'ar sal-debriñ.

– Ne oa ket ! a respont ar mevel. Ur penn ordin a oa outañ...

– Te zo genaoueg, Rousselet ! Ne oa ket dleet dit bezañ laosket anezhañ !

– Ne ouien ket, aotrou Lanninon !

- Gwir eo, Tonton Pêr ! Din e tlee bezañ bet stris-hoc’h...
- Fili zo vont da vezañ serret gant ar polis ! emeve.
- Na ra ket bil ! Amañ emeon, me !
- Paourkaezh Fili ! Petra a c’hoari gantañ ?

Fili, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 7 eur hanter diouzh an abardaez, e Porstrein.

War-zu ar reter ez an etre bernioù plankennoù, tonelloù ha rolladoù kerdin. Kerzhout a ran war va skeud ledet war gae ar Valtouterezh. N'em eus ket kredet mont dre ar gêr. Re a dud zo war va lerc'h, ar polis, un tort, un tasmant, Hamilton, Lanninon, Fanny ! Redet 'm eus a-hed ar ramparzhioù, en disheol. Amañ, e Porstrein, emañ en va aez e-touez ar baotred difeson hag a grog gant o nozvezh er porzh-kenwerzh e-lec'h distreiñ d'ar gêr evel ar vourc'hizien fur.

D'an eur-mañ e tav an uzinoù, an troellrodoù, an heskennoù, ar gwaskerelloù, ar c'hefluskerioù, ar c'haoterioù, ar braeerezed, ar c'hwitellerezed, ar bagonioù, ar givri-houarn... Diskregiñ diouzh o labour a ra an dokerien, ar shipbrokerien, ar shipchandlerien, an darbarerien, an dredanerien, ar vekanisianed, ar c'hazerien, ar vartoloded, ar besketaerien hag holl baotred a vil-micher ganet gant ur roeñv en o dorn. Stagat ar bigi bras ha bihan

a-hed ar c'haeoù. An nozvezh a c'hell gomañs en ostalerioù. Bier eus Lambezelleg zo. Tonelladoù gwin eus Bourdel ha Porto zo, hag odivi, ha rom, na petra ! Kerzhout a ran dizehan, va daoulagad buket war tornaod ar Forestoù, dirazon. A-hont emañ korf marv Sterenn o c'hortoz ac'hanon. Va mouezh o tasseniñ e-barzh va fenn : “Sterenn. Lazhet ’m eus Sterenn...”

– Chomit a-sav, paotr yaouank ! a huch ur paotr postek o tiflupañ eus Ostaleri ar C’hi Melen, hag o tont d’am diambroug.

N’anavezan ket an den-mañ, war-dro ugent vloaz warnon, ur roched karrezennet en-dro dezhañ, ur bered liesliv war e benn, ur c’horn-butun en e veg hag ur peroked glas-gwer puchet war e skoaz ! N’emañ ket diwar zour emichañs... Ne c'hellan ket mont digantañ.

– Peseurt tudenn oc’h-c’hwil, paotr yaouank ?... N’emaoc’h ket diwar chas ar porzh, ’mit-hu ? a c’houlenn sichant.

– Nann. Ha c’hwil ? Diwar chas ar polis emaoc’h ? a respontan, rust a-walc’h.

– Ac’hic’hi... Diwar chas ar varzhed on-me. Emaon o klask harozed evel doc’h hag a oar da belec’h emaint o vont...

– Me zo ‘vont d’ar marv, aotrou.

– D’ar marv ! Re yaouank oc’h-c’hwil ! Bez’ ez eus ur oueletenn vray o soñjal ennoc’h, klaoustre ! Kit

d'ar garantez kentoc'h... Dalit ! Kemerit va c'har-
tenn-weladenniñ... hag hastit afo !

Mousc'hoarzhin a ran ouzh an istrogell, fourrañ
an tamm paper e-barzh va chakod, sevel ha plegañ
va fenn, hag adkregiñ buan gant va hent. A-benn
ur c'hammed bennak e lennan ar gartenn : “Pierre
Mac Orlan”. Treiñ prim a ran va c'hein : aet eo ar
skrivagner meur diwar wel !

Fili, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 8 eur noz, dirak porrastell maner Kerstered kinklet e kañv.

Mont a ran e-barzh porzh ar maner. Kentañ tra a verzan amañ zo ur c'harr ruz parket e-kichen ar marchosi : ur Pennhard eo. En ur c'horn ez eus tud gwisket e du o kaozeal sioul kenetrezo. Bokedadoù roz gwenn zo ganto. Distag diouzh ar re-se, e traoñ an derezioù diavaez, ez eus tri den. Anavezout a ran ar vatezh Rebecka Beckasson hag an apotiker Yann-Gristen Keranderzhienn. An trede a anavezan ivez : bras dreist moder eo ar paotr, ha tort war ar marc'had... Mont a ran war-eeun daveto. Oc'h anavezout ac'hanon e laosk Beckasson ur griadennig. Grozmolat a ra d'ar ramz e svedeg :

– Journalisten är inte död !

– Tyst ! a respont ar ramz.

Kompren a ran e soñje dezho betek-henn e oan beuzet er Penfell, hag int souezhet-bras evel-just... Anat din emañ dirazon an dorfedourien

klask warno gant ar polis, ar vuntrerien, al laeron, ar sponterien, bandennad an tasmant Texüe ! Re ziwezhat eo din ober hanter-dro. Ar wirionez plaen am eus ezhomm gouzout...

– Ha gwir eo ez eo marv Sterenn ? a c’houlenann, sodet gant ar glac’har.

– Siwazh ! a respont ar vatezh. Marvet eo gant an doan etre va divrec’h er beure-mañ...

– Pegen kriz eo ! Abalamour din eo marvet, ’mit-hu ?

– N’ez in ket da vec’hiañ ac’hanoc’h, aotrou Fili. Gwir eo ho peus graet droug dezhi koulskoude...

– Keuz am eus...

– Re ziwezhat eo, a droc’h Beckasson, droug enni. Aet eo Sterenn gaezh d’an Anaon goude bezañ distaget din : “Lavarout a ri da Fili e pardonan dezhañ.”

– Ezhomm am eus da welet anezhi...

– En he gourvez emañ en orañjezeg, e-touez bleunioù lireu hag a blij e kement dezhi...

Redek a ra an dour eus va zaoulagad p’en em gavan dirak dor an orañjezeg stignet e du, e penn ar jardin. Dilavar e choman. N’eus nemet ur gouloù benniget bennak o klask reiñ sklêrijenn er chapel wenn. Aze emañ Sterenn, dirazon... Merzout a ran he daoulagad serret hag he divjod gwenn-laezh kurunet a bleunioù mouk. Stouiñ a ran va fenn ha kouezhañ war va daoulin.

N'on ket diabafet da vat c'hoazh ma santan un dorn war va skoaz. Treiñ a ran prim va fenn ha Ronan Lanninon eo a welan em c'hichen.

– Ar boliserien zo er maner ! emezañ. Gouzout a reont emañ. Emaint o c'hortoz ac'hanout er porzh. Kerzh kuit buan eus an domani, Fili... dre an nor e penn traoñ al liorz. Gouzout a rez pelec'h emañ, neketa ? N'ez in ket d'ar red ganez, evel-just ! Emgav d'ar gêr diwezhatoc'h. Fanny ha Tonton Pêr a gavi war-zu an uzin gaz, gant ar c'harr-kezeg. Chañs vat dit !

Reiñ urzhioù a oar ober an ofiser kozh Lanninon... Sentiñ a ran outañ hep prederiañ. Sevel a ran, mont er-maez eus an orañjezeg, hag en em lakaat da redek evel ur c'had e derezioù jardin ar maner betek an nor kuzhet gant ar brug-roz, ha da c'haloupat en tu all e gwenodennoù serzh ar c'hoad bihan. Redek a ran, lammat, kouezhañ, ruilhal el lanneg, adsevel, redek adarre betek penn traoñ torgenn ar Forestoù...

E straed ar Gaz e kavan karr-kezeg ar re Lanninon. Lammat a ran en e lost hag ober un tenn anal.

Rog eo va bragez gant al lann hag an drez. Gwad ha labez holl eo va zivesker ha va daouarn, met o vousec'hoarzhin ouzhin emañ Fanny. Hounnezh eo an hini a garan ! Foetañ a ra Rousselet hag emañ loc'het buan-ha-buan ar c'harr...

Fili, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 10 eur noz, e Rekouraños.

Tud sichant eo ar re Lanninon hag ar re Rousselet. Kenkent ha gwelet ac'hanon he deus lakaet Fant dour da virviñ, ha setu me bremañ o sioulaat e-barzh ur gibellad dour tomm er gambr a zo roet din e Rekouraños...

Digeriñ a ra un nor. N'eo ket Fanny a zeu tre... met he zad !

– Petra a c'hoari ganez, Fili ? a c'houlenn Ronan Lanninon ganin, plaen.

– Digarezit ac'hanon, Ronan. Lakaet diaes eo va c'halon... Spontus eo ar pezh zo c'hoarvezet.

– Karout a rez an dimezell Pradmeinog c'hoazh ?

– Tamm ebet ! Ne garen ket anezhi. Biskoazh-james n'em eus karet anezhi zoken...

– Perak kement-se a gamambre ganez neuze ?

– Peogwir em eus lazhet anezhi... Ur muntrer on-me !

Tostaat a ra Ronan ouzhin ha lavaret eeun :

– Ha me zo sur n'out ket kaoz eus netra en darvoud-mañ, anat eo !

– Ac'hanta ! Ma c'hellfec'h lakaat ac'hanon da vezañ disammet eus ar gwalleur-se...

– Klask a rin, na petra ! Fiziañs 'peus ennon c'hoazh ? Arsa... Re a sotonioù 'peus graet emberr. Selaou ganin bremañ : na chom ket re bell d'ober gwad fall er gibell-mañ. Bez gwisket ha fardet e mod Caffarelli a-benn ugent munutenn. Emichañs n'eo ket echu hon devezh c'hoazh...

Fanny, d'ar Yaou 21 a viz Mae, da 11 eur noz, e Rekourañs.

Emaon o vizskrivañ darvoudoù an devezh e-barzh ar burev pa zifoup Fant, spontet :

– Dimezell Fanny ! Bez' emañ ar fri-furch en antre !

– Peseurt fri-furch, Fant ?

– An enseller Ficholird, asambles gant daou boliser all... Sur a-walc'h e oar emañ an Ao. Fili...

– Grik ! Peoc'h mar plij, Fant ! Ped anezhañ da zont betek amañ. N'em eus ket aon razañ...

Un toullad eilennoù diwezhatoc'h emañ an enseller dirazon... amzer din teurel ur sell dre ar prenestr a sko ouzh ar jardin, ha merzout en deñvalijenn Tad o kontañ kaoz gant Fili-Filippo Caffarelli en ur vutuniñ.

– Dimezell Lanninon ! Gouzout a ran eo kuzhet ar c'hazetenner Fili en ti-mañ.

– Arsa ! Ha piv en deus lavaret kement-se deoc'h, aotrou Focholird ?

- Tud a lakaan fiziañs enno ! a respont prim.
- N'ho peus nemet klask anezhañ en ti neuze...
- Gouzout a rit an istim vras am eus evit ho tad...
- Fenez n'emaoc'h ket o tisklêriañ perzh ho ene, aotrou Fochilird !
- Va labour ha va dever emaon oc'h ober, Dimezell.
- Adlavarout a ran deoc'h, aotrounez : “Klaskit war-lerc'h Fili”, ma fell deoc'h.
- Bezit ar vadelezh da aesaat va labour, mar plij. Poanuis e vefe din ober furchadenn diouzh ar reoliañ e-barzh ti amiral an igounierien...

Digeriñ a ran un diretenn, kemer ur strobadalec'hwezioù hag a zo e-barzh, hag e ginnig d'an enseller.

- Setu peadra da zigeriñ holl dorioù an ti. Diskouez a ran youl vat o sikour ac'hanoc'h, aotrou Folichird...
- Mil bennozh deoc'h, dimezell Lanninon. Gwelloc'h ganin klevet ho tisklêriadenn a enor n'emañ ket Fili en ti-mañ, hag ez in kuit hep ober daou soñj...
- Aotrounez, reiñ a ran deoc'h va disklêriadenn a enor da glevet n'emañ ket ar c'hazetenner Fili dindan toenn an ti-mañ. Mat eo deoc'h ? a lavaran, o c'houzout emañ Fili ha Tad er jardin, dindan lagad ar stered...
- Ma... Mat eo din, a respont ar polis. Digarezit ac'hanon da vezañ direnket ac'hanoc'h ken diwezhat...

Neuze e klevomp trouz en derezioù : emañ Tad ha Caffarelli o tont en ti en-dro. Hag int oc'h erruout buan a-walc'h. Kerkent ha Caffarelli e-barzh ar burev ez a an enseller davetañ, ha disklêriañ a ra :

– E anv al lezenn e lakaan harz warnoc'h, aotrou Fili !

– Ya ! Fili on-me... eme va muiañ-karet en ur lemel e vlev faos. Deoc'h da c'houzout on divlam ha direbech...

– Tamallet oc'h da vezañ lazhet ar brigader Drouglazhet, da vezañ graet reuz ha freuz e mirdi ar c'hastell, da vezañ laeret teñzor Anna-Vreizh, da vezañ dispennet korf-marv an dimezell Pradmeinog...

– Dispennet korf Sterenn Pradmeinog a lavarit, Fachilird ? a huch Tad.

– Ya, Lanninon ! Aet eo korf-marv an dimezell Pradmeinog diwar wel emberr, laeret gant ar muntre-mañ a-raok na vije graet ar skej-korf...

– Ur skej-korf da Sterenn ? Ha perak 'ta ? a c'houlenn Fili abafet.

– Peogwir eo bet ampoezonet ganeoc'h emichañs ! Dimeurzh eo ho peus bet tro da reiñ poezon dezhi, e preti ar Meurvor. Dispennet ho peus he c'horf, kuites deoc'h da vezañ tamallet d'ur muntr ouzhpenn... Gwarded ! Lakait buan ar grizilhonoù d'an torfedour-mañ !

– Arabat deoc'h ober kement a ardoù, eme Fili.

Me zo digablus, sed a lavaran deoc’h, ha n’ez in ket da glask achap d’ar polis.

– Mat-kenañ ! a asant Tad.

Ha troet penn war-zu an enseller :

– Gourc’hemmennoù deoc’h, Ficholord ! Ho tever ho peus graet... ha brasañ fazi ho puhez vicherel ivez !

– Gwelet ’vo... a respont ar polis.

Sin a ra d’ar boliserien loc’hañ.

– Fili ! a huchan o welet anezhañ o tiskenn gant an derezioù etre an daou ward.

– Arabat dit leñvañ, Fanny, eme Dad. Ne chomo ket pell hor mignon en toull-bac’h. Ez an da ambroug anezhañ betek an ti-polis...

Tousmac’h a glevomp en diavaez :

“Ma vez gwilhotinet ar c’hazetenner, ez in da welet al lazhidigezh war Blasenn ar C’han-skarzh !”

Rebecka Beckasson an hini eo a zo oc’h ober trouz ha cholori er straed.

Filochard ha Krokignol

**Fanny, d'ar Gwener 22 a viz Mae, da hanternoz
ha kard, e maner Kerstered.**

Tomm eo din gant ar gwiskamant Texüe a zo en-dro din. Abaoe un hantereurvezh on azezet en ur gador-vrec'h c'hotek e-barzh trepas meur maner Kerstered. Kuzhet va fenn dindan kougoul du an tasmant, ne welan nemet skleur al loar dre gwerennoù livet ar prenestroù uhel. Trouz ebet, gouloù ebet war enaou en ti. O c'hortoz mitez ar maner emaon, Rebecka Beckasson. Kennerzh et on gant ar gasoni a vagan outi, ha prest on d'ober stripoù gant he bouzelloù, ma vez ezhomm !

Setu unan bennak o treiñ un alc'hwez e-barzh potailh an nor vras. Gwigourat a ra. A-daol trumm eo aloubet an trepas gant aer fresk an noz. Troet eo bouton an tredan, ha setu elum ar gouleier. Mont a ran war va sav. Va gwelet a ra an den. Beckasson eo a zo dirazon. Gourlammat a ra gant ar souezh, met spontet n'eo ket. Mont a ran goustad daveti.

– Petra emaout oc'h ober en deñvalijenn, Sterenn ?
Mat an traoù ? emezi.

Kregiñ start a ran en he arzorn dehoù, e lakaat a ran da dreiñ evit lakaat ar vatezh da gouezhañ a-hed e c’horf war ar plañchod. Ur Japanadez eo he deus desket ar pegad-mañ din... Amzer he deus Beckasson koulskoude da sachañ war ur seizenn gant he dorn kleiz, ha lakaat ur c’hloc’h da vrallañ er gegin. Setu ar vatezh diflachet war al leur. Tennañ a ran va c’hougoul, ha hi da huchal a-bouez penn gant ar spont ! Ur flac’had a-feson a ra dezhi tevel. Ar pegad-se am eus desket va-unan...

– Komzomp asambles bremañ, Dimezell Beckasson ! emeve. Perak ho peus lavaret “petra emhout oc’h ober en deñvalijenn, Sterenn ?” o welet an tasmant ?

– Ne lavarin netra deoc’h, pikez fall !

Gwaskañ he brec’h muioc’h a ran, met... Ne ouezin biken petra a zo bannet war va c’hlopenn a-daol herr d’ar c’houlz-mañ gant ar ramz tort... Treiñ a ra va daoulagad en va fenn, ha semplañ a ran.

Fanny, d'ar Gwener 22 a viz Mae, da hanternoz hanter, e maner Kerstered.

Gant ur boan-benn a-zoare emañ pa zivorfilan. Oi ! Skrabañ va c'hlopenn 'm eus c'hoant d'ober, met staget asambles eo va zaouarn ouzh va c'hein... Pebezh tommder amañ ! Pelec'h emañ ? Digeriñ a ran va daoulagad. War leur poultrennek ur c'hav bolzet on gourvezet. Sur a-walc'h ez eo kav ar maner. N'on ket va-unan amañ avat ! Holl annezidi an ti zo dirazon...

Setu Rebecka Beckasson. Teurel a ra ur bodezad dour yen e-kreiz va fas. Ur remed mat a-enep ar boan-benn... C'hoarzhin a ra :

– Se zo evit ar skouarnad peus roet din bremaik... Ni zo rampo bremañ.

En he c'hichen setu ar ramz tort : Valdemar Beckasson, breur ar vatezh eo-eñ, hervez ar pezh a ouzon diwar e benn...

War un daol vras eo ledet korf Sterenn Pradmeinog, a gredan da gentañ-penn... Met ar Sterenn-mañ n'eo nemet delwenn goar pennhêrez

ar maner ! Oberenn ur gwir arzourez eo ar c'hizellerezh-se. Gant seurt adskeudenn n'eo ket diaes bezañ bev ha marv war un dro...

An tommder a zeu eus ur forn tredan-uhel hag a zo o ruzellañ e penn pellañ ar c'hav. En he c'hichen ez eus ur berniad aour o lugerniñ e-barzh un teuzlestr. Teñzor Anna Vreizh eo, na petra 'ta ! Nepell dioutañ setu ar gwir Sterenn oc'h eveshaat he skrapadenn evel ur vamm vleizez he zorad. Emañ he bizied o c'hoari e-barzh ur sac'hig seiz leun a ziamantoù hag a berlezennoù.

– Bennozh dit, Dimezell Lanninon, da vezañ deuet betek amañ fenez, emezi. Va frizoniadez out bremañ betek ma vin erruet e pell vro. A-drugarez dit e c'hellin kuitaat Brest didrabas. Da dad, hag a zo speredek, ne glasko ket redek war va lerc'h keit ha ma vi va ostaje, klaoustre...

– Ugnen är varm... a soroc'h Valdemar.

– Va breur a lavar eo tomm a-walc'h ar forn, a dro ar Veckasson.

– A-benn ar fin ! a estlamm ar Bradmeinog. Lakait diouzhtu an teuzlestr enni...

– Petra an diaoul emac'h oc'h ober ? emeve.

– Tolzennoù aour, evel-just, gant an holl vitrakoù-se...

– Bitrakoù ? Kurunennoù ha bravigoù hon Dugez ? a huchan.

– Aour zo aour. Ar c'hurunennoù ne servijont da

netra ! Gant tolzennoù aour hag an diamantoù e c'hellin ren va buhez...

Digeriñ a ra dor ar c'hav. Setu ar pevare eus ar vandennad lanfreidi o tont tre, lunedoù du war e fri : an apotiker Yann-Gristen Keranderzhienn evel-just !

Forniañ a ra Valdemar an teñzor. En em lakaat a ra biz ar gwaskventer da zañsal war e ahel.

– Pegeit e pado an deuzadenn ? a c'houlenn ar Bradmeinog.

– An nozvezh a-bezh, a respont ar vatezh.

– Mat eo an traoù. Deuet eo brav ganeomp holl, gourc'hemennoù deoc'h ! Daou wennegad pasianted c'hoazh : ur wech teuzet an aour e vo roet ho lodenn deoc'h... Bremañ ez an da zisplegañ deoc'h pep tra diwar perzh an tasmant Texüe 'm eus c'hoariet...

Pep hini a sav e skouarn evit selaou diskuliadennoù mestrezig ar maner :

– Da gentañ-penn, emezi, e c'hellan anzav deoc'h eo aet pinvidigezh va zad da netra... Rivinet on gant ur bern dle a bep seurt, euzh ! N'eo ket gant va barzhonegoù em befe rastellet aour en-dro. Fortuniañ gant ur julod a vije bet aes din ober, met ne felle ket din bezañ lakaet e renk ar c'hoarielloù. Kouezhet reuzeudik e oan betek ma voe profet din al levr “Eñvorennoù kuzh Jili Texüe, floc'h Anna

Vreizh” gant ar marc’hadour traoù kozh Baltazar Balafennog. Genaouekoc’h egetañ n’eus ket ! Brav eo bet din treiñ va spered war an dornskrid-se, avat ! Ur wech lennet anezhañ gant aked em eus maget fiziañs em flanedenn. Perak n’em bije ket kredet sekredoù souezhus ar marc’heg Texüe ? Henezh ne oa ket ur spered farsus a zen, evel m’en doa soñjet Balafennog, met ur floc’h feal hag eeun, ur c’huzulier evezhiel hag ur mignon d’an Dugez, ur gwaz kleiz marteze... Ne oa ket sot krediñ he doa Anna Vreizh fiziet he zeñzor ennañ... Ken splann e oa ton e skrid, ken e oa anat din ne gonte Texüe nemet fedoù gwir.

Dav e oa din gwiriañ e oa chomet kuzh teñzor duged Breizh en ur bez er chapelig, e-kreiz ar mirdi a-vremañ. Ma vije bet kavet traoù priziüs e tourell ar c’hastell ur peur bennak, e vije bet embannet e istor Brest, evel-just ! Anat e oa din e oa chomet an aour e-lec’h ma oa bet douaret gant Texüe... Ha n’eo ket bet diaes din divinout lec’h resis ar bez : dindan an delwenn-led goulennet gant Jili Texüe en e destamant edo an teñzor ! Chañs hon eus bet da ziskoachañ ar riboul serzh a gas eus an tour Tangi betek tourell ar c’hastell dre zindan ar Penfell... Taolioù-dichañs ’m eus bet ivez avat ! Kentañ nozvezh er mirdi, ur gejadenn ouzh ur gward ken spontet ha me... An eil nozvezh ’m oa ranket diskar ar brigader... An deirvet e oa bet start ar jeu ha tomm d’am lêr... Ha ranket ganin

mougañ poliserien zoken, ar pedervet nozvezh, evit dont a-benn eus va furchadenn !

Ober a ra Sterenn Pradmeinog un tamm ehan ha tanañ ur sigaretenn eus Persia. Analañ hir a ra e sioulder ar c'hav.

– Mall zo warnon kuitaat an toull kêr-mañ ha beajiñ pell alemañ, emezi c'hoazh, heg ganti. Deuet on a-benn da sammañ va holl dorfedoù war gein ar c'hazetenner Fili. Ur mennozh mat e oa mont da guzhat levrig Texüe hag ur pezh aour en e ranndi. Un taol kaer ! Gwazh a se d'ar fri-furchse, ha gwell a se din ! Ha c'hwi, n'oc'h ket bet evit diskar an torr-revr all, an igounier Lanninon... bremañ e rankomp ober mel eus al louskenn Fanny-mañ betek ma vimp er goudor.

– Penaos oc'h deuet da vezañ un dorfedourez ken kriz a galon ? a gredan goulenn ganti, feuket.

– Gant an aon rak an dienez evel-just ! Warc'hoazh vintin e c'hellin nijal kuit gant an teñzor, ha te a zeuio ganin en ostaj. Rak keit ha ma vo bev da dad, e vo un dañjer evidon ! An tasmant Texüe n'en deus ket butunet e sigaretenn ziwezhañ emichañs...

– Amiral an igounierien kennebeut ! a huch Yann-Gristen Keranderzhienn, sañset, en ur lemel e lunedoù-heol diwar e fri hag e vourroù faos.

Tad eo a zo amañ, fardet ha gwisket evel an apotiker, na petra ! Ur revolver zo gantañ en e zorn. N'eo ket deuet evit c'hoarzhin !

– Ho taouarn davet an oabl ! Ar wech-mañ out tapet fall, Texüe ! Te, an tort, tenn diouzhtu an aour er-maez eus ar forn... Komprenet 'peus ?

Astenn e zorn a ra Valdemar evit kregiñ e-barzh ur pezh mell turkez. Gwelet a ran ar ramz o reiñ lañs d'e vrec'h evit bannañ anezhi etrezek penn Tad ! Huchal a ran... Dasseniñ a ra un tenn revolver hag ur griadenn. Lakaat a ra Valdemar an durkez da gouezhañ war al leur : treantet eo e vrec'h gant ar boled.

– Ho taouarn davet an oabl, a lavaran ! a urzh Tad adarre. Emañ an enseller Fachilord hag e boliserien o c'hortoz ac'hanoc'h yac'h ha divac'hagn en nec'h...

Hag ar Svediz ha mont gant an diri didrouz, o daouarn war o c'hlopenn. Ha Sterenn Pradmeinog ? Graet he deus he mad eus tourni ar fuzuilhadenn evit digeriñ un nor guzh er voger a-dreñv he gein. Merzet 'm eus anezhi, ar sac'had diamantoù ganti en he dorn, o vont buan diwar wel e teñvalijenn ur riboul strizh ! Un dolzennad mein ha douar a gouezh war he lerc'h... Klevout a reer ur c'hoarzhadenn spontus eus strad an douar :

– Biken ne vin tapet ganit, Lanninon ! Foeltr biken !

**Fili, d'ar Sadorn 5 a viz Gwengolo 1925, e restao-
rant an ti-gar e Santez-Anna ar Porzhig.**

Roll ar meuzioù

Ur bariadenn zo ur bariadenn, hag an enseller Falochard en doa kollet e hini e miz Mae pa oa bet kaset dezhañ gwir vuntrerien ar c'hastell dindan ur sizhunvezh gant Ronan Lanninon !

*Chifretez an Aber-Ac'h, gwelead genougammed, istr
nagr*

Un den a enor eo Falichard... Dleet e oa dezhañ hor pediñ “d'ur friko mat e Santez-Anna ar Porzhig”, evel ma oa bet lakaet e klaoustre da vare ma oamp o redek war-lerc'h an tasmant Texüe. Setu ni asambles eta dirak ar mor, ken glas hag e miz Mae, o tebriñ boued-aod.

Aval-sukrin gant Porto

Ur c'hoarier mat eo Folichard. Ronan Lanninon, Fanny ha me a zo bet pedet gantañ evel-just,

met Fant, Tonton Pêr ha Krokignol, rener ar polis, ivez!

Grilh Kersent mod Caerloyw

– Arsa, enseller ! 'Peus ket droug ouzhin, 'mit-hu ? a c'houlenn Ronan.

– Me ? Tamm ebet ! a asur Fachilard, gwirion.

– Doareoù mod-kozh zo ganin, avat... Gouzout en em dreuzwiskañ a c'hell bezañ frouezhus a-wechoù !

– Te eo hor mestr deomp-ni holl ! a lavar Kroki-gnol en ur lipat e vizied.

Eog ar stêr Elorn giz Monglas

– Ha te, Fili, 'peus ket droug ouzhin-me ? a c'houlenn Fichalord.

– C'hwi an hini eo a zlefe kaout droug ouzhin, a respontan krenn-ha-krak.

– Me ? Ha perak 'ta ?

– Peogwir on digablus ! a c'hoarzhan.

Begadennoù klujiri mod Nemours

– Ha petra nevez gant bandennad Texüe ?

– Bo... An apotiker Keranderzhienn hag ar re Veckasson zo c'hoazh o vreinañ e toull-bac'h ar Bougen, 'toare...

– Keloù 'm eus bet diwar-benn Sterenn Pradmei-nog gant Interpol, a droc'h Krokignol... Gwelet e vije bet an dimezell en Alamagn, kazel-ha-kazel

gant un istrogell anvet Adolf Hitler !

– Paourkaezh paotr ! a lavar Ronan. Lakaat a ran un dousenn voutailhad Champagn e klaoustre ne varvo ket an Adolf-se en e wele...

– Opopop Amiral ! Ne barian ket ganit ken ! Filochard ne vo ket tapet div wech diouzh renk... a asur an enseller.

Toull-kreiz mod Normandia

– Petra eo an evaj-se, Dimezell ? a c’houlenn Kro-kignol etre daou soñj.

– Ur voulenn skorn-sorb gant Calva war-benn...

– Me ’mo unan koefet mat neuze ! a huch an enseller, ruz e zivjod. Yec’hed ha prosperite da Fanny ha Fili ! Yec’hed dit, Amiral, mignon eus ar re wellañ ha kadarnañ gwaz zo er vro...

Kogig-Indez giz ar Mañs gant trufennoù ha piz-bihan giz Brest

– Petra emhout o vont da ganañ deomp, Tonton Pêr ? “Madelon an trec’h” ?

– Ur banne gwin Bourdel ho po c’hoazh ?

Avu druz mod Tolosa gant saladenn

– Kaerat devezh ! Na brav eo Fanny gant he sae wenn !

– Formaj-laezh ho po, itronezed hag aotrounez ?

Gwastell eured

Ur pok.

Peurvoullet e-ti Ouestelio, 29200 Brest
Disklêriet hervez lezenn e miz Here 2019